

Cyberbullying és machiavellizmus: Mi a különbség az áldozat és a zaklató között?

Tartalomjegyzék

Összefoglaló.....	3
Elméleti bevezető:	4
Első vizsgálat:	10
A kutatás célja, hipotézisek:	14
Vizsgálat:	14
Résztevők:	14
Eszközök:.....	15
Eljárás menete:	16
Eredmények:.....	16
Második vizsgálat:.....	25
A kutatás célja, hipotézisek:	26
Vizsgálat:	26
A kutatás résztvevői:	26
Eszközök:.....	27
Eljárás menete:	28
Eredmények:.....	28
Megvitatás:	33
Felhasznált irodalom:	37
Mellékletek:	39

Az utóbbi években a közösségi oldalak a szociális interakciók színterévé váltak a fiatalok életében, ezzel együtt a bullying jelensége is egyre gyakoribb a diákok mindennapjaiban. A cyberbullying kutatása elméleti és gyakorlati jelentősége miatt is kiemelkedő jelentőségű.

Kutatásomban az interneten zajló zaklatások jelenségét vizsgálom középiskolások körében. Az első kérdőíves vizsgálatomban arra voltam kíváncsi, hogy az érzelmi intelligencia, a magányosság, machiavellizmus milyen kapcsolatban áll a cyberbullyinggal. A vizsgálatban 93, 12- és 16 év közötti gimnazista diák vett részt. A machiavellizmus, magányosság és cyberbullying kérdőívek által kerültek felmérésre, míg az érzelmi intelligenciát egy képességalapú teszt segítségével vizsgáltuk. Az eredmények azt mutatják, hogy a machiavellizmusra való hajlam pozitív kapcsolatban áll a zaklatóvá válással, míg az érzelmi intelligencia negatív kapcsolatot mutatott mind az áldozattá, illetve zaklatóvá válással. A magányosság nem befolyásolta egyik szerepet sem. További eredmény, hogy a zaklató és a bántalmazó szerepek egymást kölcsönösen predikálják. A második kutatásban a Facebook, mint specifikus közösségi oldal és az ott megjelenő cyberbullying került a vizsgálat középpontjába. Ebben a vizsgálatban 73, 14- és 18 év közötti gimnazista diák vett részt. Vizsgálati módszerként egy szimulációs kísérletet végeztünk, amelyben cyberbullying és proszociális szituációkat használtunk fel, melyet kiegészítettünk machiavellizmus és cyberbullying-ra kérdező kérdőívekkel. Eredményeink szerint a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők inkább zaklatnak az interneten és stratégiaként a hozzászólásokat alkalmazzák. Azok a személyek, akik segítenek az áldozatokon, gyakran maguk is cyberbully áldozatok, de a verbálisan zaklatottak hajlanak arra, hogy inkább bántalmazóként reagáljanak, ha bullying eseményt tapasztalnak másoknál.

A két kutatás eredményei alapján összességében elmondható, hogy a cyberbullying esetén az áldozat és zaklató szerepei nehezen választhatók el, szoros együtt járás van közöttük, a machiavellizmus személyiségvonással rendelkezők pedig a cyberbullyingot, mint eszközt használják a manipuláció eszközeként, hogy szociális előnyökre tegyenek szert. A cyberbullyinggal kapcsolatos kutatások eredményeit fontos összegezni és gyakorlatban alkalmazni, felhasználni prevenciós programok szervezéséhez a középiskolákban, valamint a diákok figyelmét ráirányítani a cyberbullying hosszú távú, negatív következményeire.

Elméleti bevezető:

Az agresszió olyan cselekedet, amikor valaki szándékosan okoz bántalmat, kárt másnak. Hartup szerint az agressziónak két fajtája van: instrumentális és hosztilis. Instrumentális agresszió esetén a szándék valamilyen kíváncsú tárgy megszerzése, míg a hosztilis agresszió személyre irányul, célja bosszú vagy dominancia kinyilvánítása és ilyenkor az agresszió hosszú távú javakat biztosít. Megkülönböztethetünk még antiszociális vagy proszociális agressziót illetve támadót vagy védekezőt. Tízennyolc hónapos korig a csúfolódás és a testi agresszió azonos szinten van jelen a gyerekeknél, de a második életévtől (amikor bekerülnek a kortárs közösségekbe) már előtérbe kerül a csúfolódás. (Dunn, 1988 id. Cole és Cole, 1997) Három és hat éves kor között csökken a birtoklásért folytatott „harc” és előtérbe kerül az ellenséges agresszió. Az agresszió jelenlétét a különféle irányzatok különbözőféleképpen magyarázzák. Az evolúciós nézőpont szerint az agresszió jelenléte természetes és szükséges, együtt jár a fiatalok érésével. A szociális tanuláselméletek szerint pozitív megerősítés a támadónak, ha a bántalmazott megadja magát, így nagyobb valószínűséggel fogja megismételni a támadást. Bandura szerint nagy szerepe van az utánzásnak is az agresszió kialakulásában és a büntetés sem csökkenti igazából az agressziót, sőt akár növelheti is. Freshbach elmélete szerint csökkentheti az agressziót, ha a frusztrációt levezetheti a gyerek agresszióval, mivel ez katarzissal jár, viszont ez is pozitív megerősítés lenne, és ezután is fennmarad az agresszív tendencia. (Cole és Cole, 1997)

A nemzetközi szakirodalomban az iskolában megjelenő agresszióra, zaklatásra, bántalmazásra a bullying fogalmát használják a szerzők. (Mihály, 2003) A bullying jelenségével a '70-es években kezdtek el foglalkozni a skandináv államokban, Svédországban és Norvégiában, két norvég tanuló öngyilkossága kapcsán, majd a '80-as évektől Angliában, Japánban, Ausztráliában és az Egyesült Államokban is a kutatások témájává vált az iskolások körében megjelenő agresszió. Dan Olweus definíciója szerint akkor beszélhetünk bullyingról, ha „a diákot zaklatás vagy elnyomás éri, ha ismétlődően, hosszú időn keresztül negatív cselekedeteknek teszi ki egy vagy több más diák.” Olweus az iskolai bullying fontos aspektusának tartja a szándékosságot, akárcsak az agresszió definíciójánál. Ezen kívül a kortárs agresszió másik fontos eleme, hogy nem egyenlők az erőviszonyok a bántalmazó és a bántalmazott között. (Olweus, 1994)

A bullying megjelenhet közvetett és közvetlen formában. A közvetlen zaklatáskor fizikai kontaktus által bántalmazzák, megverik, csúfolhatják, grimaszolhatnak irányába és obszcén gesztusokkal feszélyezhetik társukat, ez megfelel a fizikai és verbális agresszió

definíciójának. Míg közvetett bullying esetén kiközösítik, nem választják be játék esetén a csapatba stb., ez a hosztilis agressziónak feleltethető meg. (Olweus, 1994; Mihály, 2003) Piel a nyelvi érettség és a bullying kapcsolatát vizsgálta. Kutatásai során azt találta, hogy az alacsonyabb nyelvi érettséggel rendelkezők válnak inkább zaklatóvá és ők a fizikai agressziót választják, míg a magasabb nyelvi érettséggel rendelkezők (akik többnyire a lányok) a verbális agressziót választják eszközül. (Mihály, 2003)

Az iskoláskor (6-18 éves korig) az az időszak, amikor a legvalószínűbb, hogy megjelenik a bullying, mivel nagyon zárt csoportban, sok időt töltenek együtt a gyerekek, sok az érintkezési felület és megjelennek a beilleszkedési zavarok és a hierarchia kialakulásából is következik az agresszió megjelenése. (Vassné Figula és mtsai., 2009)

Karl Dambach iskolai osztályokban végzett megfigyelései alapján felállította az osztályon belüli hierarchia modelljét. Vannak a csoportvezetők, akik döntéseket hoznak és meghatározzák a normákat, vannak a követők, ők alkotják a csoport legnagyobb részét. A kívülállók lesznek a megjelenő agresszív viselkedés célpontjai és meghatározott még egy negyedik csoportot, a különcöket, akik kívülállók ugyan, de őket tisztelik a szerepükben és békén hagyják őket. (Dambach, 2001)

Az áldozatokra jellemző, hogy szorongóak és bizonytalanabbak, óvatosabbak társaiknál, csendesek, óvatosak és érzékenyebbek. Negatívan értékelik saját magukat és társas helyzetüket, magányosak. (Olweus, 1944) Az áldozatoknak két fajtáját különbözteti meg Olweus: a passzív illetve a provokatív áldozatokat. A passzív áldozatok azok, akik a támadás esetén megadják magukat, esetleg elsírják magukat, ezáltal a támadó pozitív megerősítést kap és nagyobb valószínűséggel fog megismétlődni az ellene irányuló agresszió. Mivel a visszavonulása miatt a támadó nyeregben érezheti magát és nem csak őt, hanem a nála a hierarchiában lejjebb elhelyezkedőket is bántalmazni fogja, ezzel biztosítva hatalmát az osztályban. Ezt támasztják alá a tanuláselméleti megközelítései az agresszió megjelenésének. A provokatív áldozatoknál a szorongás mellé magasabb szintű agresszió is társul. (Olweus, 1944; Mihály, 2003)

A zaklatók impulzívok, agresszívok és alacsony az empátia szintjük, hatalomra, dominanciára törekednek és fizikai erejük is nagyobb a többi gyerekénél. (Olweus, 1994) Dambach az ún. mobbing-szelepet feltételezi a zaklatás hátterében. A támadó gyerek az otthoni konfliktusait nem otthon robbantja ki, hanem az iskolában vezeti le, viszont így nem

szűnik meg a kiváltó ok és ez vezet az agresszív viselkedés megismétléséhez. A zaklatás háttérében állhat még a norma fenntartása is, mert a provokatív áldozatot így akarják rábírní, hogy kövesse az osztály szabályait. Ezt a bullying fajtát a tanárok is támogatják többnyire, mivel apró megjegyzésekkel bírálhatják a gyerekeket ezzel kiemelve őket és kitéve őket társaik kegyetlenségének. Egy harmonikus, támogató, segítő iskolai közösségben kevésbé fordul elő a bullying, mint egy olyanban, ahol nagy egyéni különbségek vannak és a tanárok még mélyítik is ezeket. (Dambach, 2001; Mihály, 2003)

Létezik egy harmadik csoport az áldozatokon és a zaklatókon kívül. Ők a kívülállók, akik beavatkozhatnak az eseményekbe, vagy a támadó oldalán vagy pedig az áldozat védelmére kelve, de előfordulhat az is, hogy nem tesznek semmit, csak szemlélik az eseményeket. (Olweus, 1994)

Egy 2008-as magyarországi kutatás alkalmával azt találták, hogy a 11-14 éves korosztályban (általános iskolások) a segítő beavatkozás volt a leggyakoribb előforduló magatartás, amikor békítőként avatkoztak be nemtől függetlenül. A középiskolai populációnál már különbséget találtak a lányok és fiúk között. A lányok továbbra is segítőként avatkoztak be, míg a fiúk inkább a támadó oldalán csatlakoztak az eseményekhez. A második leggyakoribb magatartásforma a lányoknál minden korosztályban a be nem avatkozó szemlélő volt, míg a fiúknál az általános iskolások között a támadó oldalán való csatlakozás, a középiskolások körében a segítő magatartás volt jellemző. (Vassné Figula és mtsai, 2009)

Az utóbbi években a rohamos technikai fejlődés következményeként a szociális érintkezés új területe a világháló lett, a közösségi oldalak, chat szobák, e-mailek lettek az új ismerkedési helyek, kapcsolattartó eszközök. A hordozható számítógépek, az okostelefonok, a wifi lefedettség segítségével pedig bárhol fel lehet csatlakozni a világhálóra. Ennek a fejlődésnek a következménye a cyberbullying megjelenése. Az iskolákban megjelenő bullying (kortárs agresszió) az interneten is megjelent, ugyanúgy ahogyan a szociális interakciók fő helyszínévé is a különböző közösségi oldalak váltak. (Cetin, Yaman, Peker, 2011) A közösségi oldalak, mint a Facebook is, lehetővé teszik mások képeinek, bejegyzéseinek kommentálását, az üzenetek küldését, képek, videók feltöltését, csoportok alapítását, különböző csoportokhoz való tartozást, ezeket tudják a kortárs agresszió eszközeként is felhasználni. (Kwan, Skoric, 2013)

Smith definíciója szerint a cyberbullying „olyan magatartásforma, viselkedés, amit egy személy vagy csoport elektronikai eszközök használatával hajt végre ismételten egy áldozat ellen, aki nem tudja megvédeni magát.” (Slonje, Smith és Frisén, 2013) Williard definíciója szerint bántó, kegyetlen üzenetek, képek küldése, posztolása az internet vagy más kommunikációs eszközök segítségével, amelyek pszichológiai vagy szociális bántalmakat okoznak az áldozatnak. (Li, 2006) Shariff és Gonin (2005) a tradicionális bullying típusaként tartják számon, ami elektronikai eszközök, mobiltelefon, blogok, különböző oldalak, chatszobák által okoz sérelmeket a kortársak körében. (Cetin, Yaman, Peker, 2011) Ellentétben a tradicionális bullying-gal, az áldozat a cyberbullying esetén otthon sincs biztonságban, mivel az interneten keresztül eléri a bántó dolgok, míg az iskolákban zajló bullyingtól haza tudott menekülni az áldozat. (Cetin et al., 2011)

A bullying jelensége kettő fontos tényezőtől több mint az általános agresszió, ezek az ismétlődés és az erőegyenlőtlenség. A cyberbullying esetében ez a két tényező máshogyan van jelen és nem olyan tisztán látszik, mint az iskolákban jelenlévő tradicionális kortárs bántalmazás esetén. Az ismétlődést a netes bántalmazás esetén felváltja az ún. hógolyó effektus, amikor a zaklató, bántalmazó tevékenységet nem csak maga a bully ismétli, hanem mások is (bystanderek) újra meg újra. Például egy feltöltött bántó tartalmú képet többen megoszthatnak, továbbküldhetik másoknak így az ismétlődés helyett nagyobb körhöz jut el, szinte egy lavinát indítva el az áldozat ellen. Az erőegyenlőtlenség megjelenése sem tisztázott: Mitől lesz gyengébb az áldozat, mint a bántalmazója? A fizikai erőfölény a világhálón nem érvényesülhet, mint többlet a bully oldalán. Két fontos dologban több mégis a bántalmazó: az ICT-s képességeiben és az anonimitás is az ő oldalán jelenik meg, mint előny. Ybarra és Mitchell vizsgálataik során azt találták, hogy akik képzetebbek, több számítástechnikai ismerettel rendelkeznek, inkább használják ezeket a képességeiket szándékosan mások bántalmazására és hajlamosabbak a deviáns viselkedésre. Az anonimitás miatt még destruktívabb a cyberbullying, mint a tradicionális forma, mivel az áldozat nem tudja, kinek kell visszavágnia, kivel szemben kellene megvédenie magát, egy láthatatlan ellensége van, aki ellen nem is tud védekezni. A bully tudja, ki az áldozat, fordítva viszont nem. Ha mégis kiderül, ki volt a bántalmazó, gyakran az áldozat környezetéből valaki és ilyenkor már a fizikai/pszichológiai erőfölény visszakerül az erőegyenlőtlenség okaként. (Cetin et al., 2011; Slonje, Smith, Frisén, 2013)

Kwan és Skoric három fő vonást írtak le, amikor a cyberbullying-ot kutatták: a széles közönséget, az üzenet tartósságát és a bully anonimitását. Míg tradicionális bullying esetén

csak egy kis csoport tanúja az 'eseményeknek', addig a cyberbullying esetén ismeretlenekhez is könnyen eljuthat minden, ami az áldozattal történik az ismerősök ismerősein keresztül, így egy nagyon széles szociális kör lesz tanúja a bántalmazott gyerek megalázásának. Így nehéz megküzdeni vele vagy akár kontrollálni az eseményeket, mind a zaklató, az eseményeket elindító gyerek, mind az áldozat számára. (Cetin et al., 2011) A második vonás az internet hatalmas kapacitásához fűződik. A zaklatott gyerekekkel történtek sokáig fennmaradnak, elérhetők, kommentálhatók, a zaklató által feltöltött tartalmak letölthetők, és akár újra fel lehet őket tölteni, így kikerül az eredeti bántalmazó tulajdonából, irányítása alól és így sokkal kisebb lesz az ő felelőssége, amit érezhet a történetek miatt. Harmadik vonásként az interneten elmosódnak a realitásban, a közvetlen szociális környezetben felállított pszichés falak (Chisholm, 2006 id. Kwan és Skoric, 2013), a személyes információk kiszolgáltatottá válnak, mint a jelszavak, telefonszám, főleg, ha ezeket naivan megosztják a fiatalok az idegenekkel való kommunikáció során (Hinduya és Patchin, 2009 id. Casas, Del Rey és Ortega-Ruiz, 2013). Sokan csinálnak 'álszemélyiségeket', hamis profilokat, amik által felismerhetetlenné válnak, viszont ezt kihasználva másoknak kárt okoznak. (Kwan és Skoric, 2013)

Ortega, Elipe, Mora-Merchan, Calmaestra és Vega két fő csoportra osztották a cyberbullyingot: telefon és internet által történő zaklatásra. Ez a felosztás a technika fejlődésével gyorsan elavulttá vált. Smith 7 fő lehetőség alapján osztotta típusokra az internetes bántalmazást: telefonhívások, sms, képek/videók, e-mail által történő zaklatás, chatszobákban, különböző oldalakon és chatelés közben történő bántalmazás. Willard 8 online cselekvést különböztetett meg, amik a cyberbullying-on belül megtörténhetnek, ide tartozik, amikor durva, vulgáris szavakat használnak egymás között, a zaklatás, befeketítés/rossz hírbe hozás, megszemélyesítés, kibeszélés, becsapás, kirekesztés, netes követés. Rivers és Noret (2010) a verbális zaklatás különböző típusait különböztették meg: fizikai erőszakkal való fenyegetés, abuzív/utálkozó üzenetek, gúnyneven szólítás, halállal való fenyegetés, szexuális tartalmú zaklatás, követelések, sértő üzenetek lánc, családot, baráti kapcsolatokat fenyegető üzenetek. (Slonje et al., 2013) Lacey (2007) szerint a bully által használt 'eszközök' a chat, az ugratás, pletykák terjesztése, fizikai fenyegetőzés és a megalázás. Ponsford felmérése szerint, a lányok stratégiái közé tartozik, hogy titkokat osztanak meg, pletykákat terjesztenek, személyes támadást indítanak és a szexuális identitást támadják. (Cetin et al., 2011)

A zaklatóvá válásnak külső és belső okai lehetnek. A belső okok a bosszú, unalom, féltékenység, egy „új személyiség” próbálgatása, érzelmek átirányítása az eredeti tárgyról az

áldozatra. Külső motivációként a nem konfrontálódás vágyát látják a kutatók. (Varjas, Talley, Meyres, Parris és Cutts, 2010 id. Slonje et al., 2013) Li azt találta, hogy az iskolai környezet és a szocioökonómiai státusz is lehet a bántalmazók viselkedésének hátterében. (Li, 2006) A bántalmazók sokszor nehezen észlelik a szociális információkat, gyengébb szociális képességeik vannak, más kutatók szerint pedig inkább olyanok válnak bully-vá, akiknek jó az EQ-juk és a szociális információfeldolgozásuk, ez segíti őket abban, hogy minél jobban tudjanak másokat bántalmazni. (Baughman, Dearing, Giammarco és Vernon, 2012) Az anonimitás „biztonsága“ miatt a bully úgy érezheti, hogy bármit megtehet, olyan szinten bántalmazhat, ahogyan akar, mivel nem korlátozzák a szociális normák. (Cetin et al. , 2011) Casas és munkatársai a cyberbullying hátterében ugyanúgy megtalálták a normatív okokat, mint a tradicionális bántalmazás esetén, vagyis az áldozat egy kívülálló a közösségen belül, aki nem igényli társai társaságát, így válik áldozattá. (Casas et al., 2013) A magyarázatok egy másik típusa a machiavellizmust látja a jelenség hátterében.

Első vizsgálat: Áldozattá/zaklatóvá válás a machiavellizmus, érzelmi intelligencia és a magányosság tükrében

Az első vizsgálatban a cyberbullying, a machiavellizmus, az érzelmi intelligencia és a magányosság kapcsolatát vizsgáltam.

A machiavellizmust először a primatológiában írta le Byrne és Whiten a Machiavelliánus Intelligencia Hipotéziseként, ami szerint a csoportban élő főemlősök egymást használják fel céljaik eléréséhez. Ide tartozó viselkedésekként írták le az együttműködést közös célok eléréseért, szövetségek formálását, a másoktól való tanulást, a megtévesztést és a manipulációt. (Byrne és Whiten, 1988; Whiten és Byrne, 1997 id. Paál, 2011) A pszichológiai értelemben vett machiavellizmussal Christie és Geis foglalkoztak, akik úgy írták le a machiavellizmust, mint olyan világnézet illetve viselkedési stratégia, amelyben más emberek a saját célok eléréséhez szükséges eszközként játszanak szerepet. (Wilson et al., 1996; Wilson et al., 1998 id. Paál, 2011) A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező emberek számára a saját érdek az első, a másik embernek okozott kár nem jelent számukra visszatartó erőt a céljaik elérésében. (Jones és Paulhus, 2009; Wilson et al., 1996 id. Paál, 2011) A machiavelliánus személyek jellemzője az alacsony bizalom mások iránt és az érzelmileg hideg, profit-orientált döntéshozó stratégiák. A machiavelliánus világnézetre jellemző a cinizmus, gyanakvás, az amorális, etikátlan cselekedetek, manipulatív tendencia és az alacsony empátia. Úgy gondolják, hogy „a cél szentesíti az eszközt”, ez egy realista, anyagi szempontokra koncentráló felfogás részükről. Az emberekkel, az emberiség egészével kapcsolatban nincsenek illúzióik. (Gunnthorsdottir et al., 2002 id. Paál, 2011) Úgy gondolják, ha ők nem használnak ki másokat, mások majd ki fogják őket. Nem gondolkoznak közösségben és másokat akadályozó tényezőnek tekintenek. (Wilson et al., 1998 id. Paál, 2011) Interperszonális kapcsolataiban gyanakvás jellemzi őket, másokról negatív előfeltételezéseik vannak, viszonzás hiánya jellemző rájuk. Emocionálisan hűvösek, interperszonális közelség esetén averziót élnek át, rövid távú intim kapcsolataik vannak, a szituációk érzelmi tartalmától távol tudnak maradni. (Paál, 2011) Viselkedési taktikaik közé tartozik a manipuláció és a csalás. A manipulációik során azt használják, ki hogy a másik jobbnak tartja magát, mint amilyen valójában. (McIlwain, 2003 id. Paál, 2011) A normák (mind a külső, mind az internalizált formában megjelenő) kevés szerepet játszanak gondolkozásukban, viselkedésükben, ennek ellenére nem lehet teljes egyenlőséget tenni a machiavellizmus és a másoknak ártani akarás között. (Paál, 2011) Nachamie dolgozta ki 1966-ban a Kiddie Mach-ot, amelynek segítségével a gyerekeknél mérte a machiavellizmust.

Ebben a tesztben magas pontszámot elérő gyerekeknél az empátia és a proszociális tendencia alacsony szintjét találták és azt, hogy hajlamosak a bullying-ban való részvételre. (Slaughter, 2011; Sutton, 2003; Sutton, 2001 id. Paál, 2011) Repacholi szerint a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerekek inkább kétarcú szereplői a környezetüknek, mivel a többiek egyszerre találják őket vonzónak és taszítják el őket maguktól. Szerinte a machiavellista gyerek kettős stratégiát folytat a saját érdekének véghezviteléhez: ha kell, együttműködik, ha arra van szüksége, manipulál, verseng a társaival. (Paál, 2011)

Baughman és munkatársai kutatásaik során arra az eredményre jutottak, hogy az indirekt bullying-ban részt vevő kamaszok magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkeznek, jobban elfogadják az agressziót és a manipulációt, mint eszközt a státusz eléréséhez. Ezek a gyerekek a kognitív empátiában is magasabb pontszámot értek el, de csak akkor, ha emellett alacsony proszociális viselkedést mutattak. (Baughman, Dearing, Giammarco és Vernon, 2012) Sutton és Keogh a kapcsolati agresszió és a machiavellizmus kapcsolatának kutatásakor azt találták, hogy a machiavellisták a pletykaterjesztést és a szociális kirekesztést használták, hogy másokkal szemben bully-ként lépjenek fel, de eközben igyekeztek szociálisan sikeresek is lenni. (Kerig, Stellwagen, 2010)

Andreou (2004) három csoportot különböztetett meg a bullying résztvevőiként: tisztán áldozatokat és bántalmazókat és olyanokat, akik áldozatként és zaklatóként is részt vesznek a történetekben. A csoportok között a machiavellizmus alapján keresett eltéréseket, ennek mérésére a Kiddie Mach-ot használta a kutatásában. A bántalmazóknál machiavellista attitűdöket talált, míg a bully/victim csoportnál azt találta, hogy a machiavellizmus az a vonás, amiben jól láthatóan eltér a másik kettő csoporttól. A bully/victim csoportnál a machiavellizmus szorongós, aggódó dimenzióival talált összefüggést, nem a manipulatív összetevőivel, ők másokat és magukat is negatívan értékelik. Fiúknál találta a kutatásában azt az eredményt, hogy a bántalmazó és az áldozati szerep is összefüggésben van a teljes machiavellizmus pontszámmal és az 'Emberi természetbe vetett hit hiánya' faktorról. Azért lehetnek érdekeltek a cyberbullying-ban, mert névtelenek maradhatnak, mégis piszkálódhatnak, kiélhetik a trükkös természetüket és áskálódhatnak, ugyanis a cyberbullying inkább a kapcsolati agresszió alapul. (Andreou, 2004)

Egyes kutatások a tradicionális bullyingot és a cyberbullyingot az érzelmi intelligenciával kapcsolatos magyarázatok segítségével írták le.

Az érzelmi intelligencia Salovey és Mayer (1990) definíciója szerint „az érzelmi információ észlelésének, kifejezésének, felhasználásának és irányításának azon képessége, amely elősegíti a személy fejlődését”. Az ő modelljük egy képesség-alapú modell, amely az érzelmi intelligencia kognitív komponenseire helyezi a hangsúlyt. Eszerint a következő képességek tartoznak az EQ-hoz: az érzelmek észlelése és kifejezése, az érzelmek integrálásának képessége, az érzelmek megértésének, és az érzelmi tudás alkalmazásának képessége, az érzelmek szabályozásának képessége. Oláh Attila (2005) szerint az érzelmi intelligenciát, mint centrális képességet az érzelmek felismerésének, megkülönböztetésének és tudatosításának képessége, a saját érzelmi állapotunk és megnyilvánulásaink szabályozásának képessége, a másoktól jövő érzelmi jelzések detektálásának képessége, és mások érzelmi viselkedésbeli megnyilvánulásainak kezelésére való képesség alkotják. (Nagy, 2010)

Egy másik elméletcsoport szerint az érzelmi intelligencia mentális képességek, személyiségjellemzők, motivációs faktorok, társas kompetenciák együtteseként értelmezhető. Az elméletalkotók közül kiemelkedik Bar-On, aki szerint „az érzelmi intelligencia azon érzelmi, személyes és társas kompetenciák valamint készségek együttese, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyén eredményesen küzdjön meg környezete követelményeivel”. Szerinte öt alkotóeleme van az érzelmi intelligenciának: intraperszonális EQ, interperszonális EQ, alkalmazkodó EQ, stresszkezelő EQ és az általános hangulati EQ. (Nagy, 2010) Goleman elmélete szerint az EQ összetevői az önismeret, önuralom, kitartás, empátia, társas kapcsolatokban való jártasság. (Nagy, 2010)

Az EQ hozzájárul a pozitív kapcsolatokhoz, szociális sikerességhez, segít mások érzelmeinek felismerésében, viselkedésük magyarázatában. Ettől lesznek támogató szociális kapcsolataink, barátaink, ennek segítségével veszünk részt a szociális interakciókban, a társas környezetben. (Barlow, Qualter, Stylianou, 2010)

Mavroveli, Sánchez és Ruiz (2011) vizsgálatuk során az önbeszámolón alapuló bullyingba való bevonódás és az érzelmi intelligencia között negatív összefüggést találtak. Ugyanerre az eredményre jutott Kokkinos és Kipritsi (2012) amikor az indirekt és a direkt bullying esetén is negatív kapcsolatot találtak az érzelmi intelligenciával. Egy ausztráliai vizsgálat során Lomas, Stough, Hansen és Downey (2012) arra a következtetésre jutottak vizsgálataik során, hogy bullying esetén, ha képtelen megérteni mások érzelmeit, nem érti

tetteinek következményeit sem, így ez lehet a bullying és az EQ közötti negatív kapcsolat mögött. (Baroncelli és Ciucci, 2014)

Az alacsony énhatékonyság érzés, kevés empátia, az alacsony pszichoszociális jóllét és a rossz iskolai környezet növelik a valószínűségét, hogy valaki bullyként fog viselkedni az interneten, vagy áldozatul esik a cyberbullying-nak. Egy Hong Kong-i kutatás eredményei alapján szignifikánsan prediktív a cyberbullyingban való részvételre az empátia és az iskolához tartozás érzése. Ha a tanuló kevésbé érzi magát odatartozónak, növeli a bántalmazó viselkedés megjelenésének valószínűségét, nagyobb empátiás készség esetén a diák nagyobb valószínűséggel esik áldozatul az interneten. (Wong, Chan, Cheng, 2014)

Schultze-Krumbholz és Scheithauer (2009) kutatásai szerint mind a bántalmazó, mind az áldozat alacsonyabb empátiaszinttel rendelkezik, mint a cyberbullying-ba nem bevonódó gyerekek. Steffgen, König, Pfetsch és Melzer (2011) kutatásaiban a zaklatóként viselkedő gyerekeknek kevesebb pontja van az empátiára vonatkozó feladatok során, mint a neten nem bántalmazó gyerekek. (Lazuras, Barkoukis, Ourda, Tsorbatzoudis, 2013)

A fiatalok azért használhatják a technológiai eszközöket, hogy ne érezzék magukat egyedül, csökkentsék a magányosság érzését azáltal, hogy az internet segítségével kommunikálnak másokkal. (Sahin, 2012) A cyberbully viselkedés és a magányosság között nem találtak a kutatások során szignifikáns kapcsolatot, csak az áldozatoknál. A Magányosság Skálán elért magas pontszám és a cyberbullyingba áldozati szerepben bevonódás között találtak a korábbi vizsgálatok során szignifikáns kapcsolatot. (Patchin és Hinduja, 2008; Ybarra, 2004 id. Sahin, 2012) Az áldozatok boldogtalanok, és nehezen alkalmazkodnak, ezért lehet szoros kapcsolat az áldozattá válás és a magányosság között. Arra használják a magányosságra hajlamosak a mobilt és az internetet, hogy elzárkózzanak a körülöttük lévő szociális környezettől, a magányos áldozatoknak rossz tapasztalataik vannak a kortársaikkal. Ezáltal a magányosság és a megnövekedett internethasználat megteremti a teret a cyberbullying-nak. (Sahin, 2012)

A machiavellizmus negatívan korrelál az érzelmi intelligenciával, az EQ pedig negatívan korrelál a magányossággal. (Saklofske, Ausitn és Minski, 2003; Slaski és Cartwright, 2002 id. Austin, Farelly, Black és Moore, 2007) A machiavellizmus negatív kapcsolatban van azzal, hogy valaki képes mások érzelmeit olvasni, valamint pozitívan korrelál az alexitímiával, vagyis a machiavelliánus stratégiát folytatók nem képesek mások érzelmi állapotait helyesen észlelni, sem átérezni. (Simon, Francis és Lombardo, 1990;

Wastell és Booth, 2003 id. Austin et al., 2007) A machiavellizmus vonás legnegatívabb korrelációja az interperszonális EQ-val van, ez azt jelenti, hogy nem sikeresek az interperszonális kapcsolataikban, illetve hiányzik belőlük a szociális közeghez való alkalmazkodás képessége. (Austin et al., 2007)

Egyes kutatások ezzel ellentétben azt állítják, hogy a machiavelliánus stratégia részeként az érzelmi intelligenciát használják, mint mások manipulálásának eszközét. (Carr, 2000; Paál és Bereczkei, 2007 id. Barlow, Qualter, Stylianou, 2010)

A kutatás célja, hipotézisek:

Az első kutatásomban arra voltam kíváncsi, hogy a machiavellizmus, az érzelmi intelligencia és a magányosság hogyan befolyásolják, ki válik a cyberbullying áldozatává illetve kiből lesz az interneten zaklató.

H1: Első hipotézisem szerint a magányosabb, alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákokból válik az interneten zaklató. Ha a diák magányos és emellett magas az érzelmi intelligenciája, feltételezésem szerint ebben az esetben inkább a cyberbullying áldozatává válik.

H2: A magas machiavellizmus értékkel rendelkező diákokból válhatnak az interneten zaklatók emellé alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkeznek.

H3: Aki az interneten bántalmaz másokat, önmaga is nagyobb valószínűséggel válik a cyberbullying áldozatává.

Vizsgálat:

Résztvevők:

A kutatásban való részvétel előzetes kritériuma az volt, hogy a gyerekek 7-8.-as vagy 9-10.-es tanulók legyenek. Az nem volt kizáró tényező, hogy milyen fajta iskolában tanulnak. A teszteket 93 diákkal vettem fel a keszthelyi Vajda János Gimnázium 7. A, 9. C, 9. D osztályainak tanulóival, 28 fiúval és 65 lánnyal, akik 12-16 évesek voltak, az átlagéletkoruk 14, 57 év volt.

Eszközök:

A diákoknak egy kérdőívsomagot kellett kitölteni, aminek az elején általános kérdésekből álló rész volt, ahol meg kellett adniuk a nemüket, korukat, lakóhelyüket, tanulmányi átlagukat, a matematika, magyar, történelem és fizika félévi osztályzataikat, szüleik iskolai végzettségét, majd néhány netezésre vonatkozó kérdést kellett kitölteniük, hogy melyik közösségi oldalt milyen gyakran látogatják, és hogy hétköznapi és hétvégén mennyi időt töltenek az internet használatával.

Ezután egy Kiddie Mach tesztet kellett kitölteniük, amit Christie és Geis dolgozott ki 1970-ben, 20 itemből áll és ezek három faktorba rendeződnek: tisztességtelenség, bizalmatlanság, az emberi természetbe vetett hit hiánya. A 2, 4, 6, 9, 10, 11, 14, 16, 17 és 19-es tételek nem Mach-okra vonatkoznak, így fordított tételek. Ötfokozatú skálán kellett megadniuk a válaszaikat, ahol 1=egyáltalán nem értek egyet, 2=inkább nem értek egyet, 3=semleges, 4=inkább egyetértek, 5=teljes mértékben egyetértek lehetőségek közül választhattak.

Majd a magányosság kérdőívet töltötték ki, amit Asher állított össze eredetileg és már magyarra fordított formában elérhető volt az intézetben. A válaszokat ötfokozatú Likert-skálán kellett megadni, ahol 1=mindig igaz rám, 2=általában igaz rám, 3=néha igaz rám, 4=nagyon ritkán igaz rám, 5=egyáltalán nem igaz rám. A tesztben a 2, 5, 7, 11, 13, 15, 19 és a 23 itemek töltőitemek voltak. A 3, 6, 9, 12, 14, 17, 18, 20, 21 és 24 itemek pedig fordítottak voltak.

Ki kellett tölteniük még a Nagy Henriett, Oláh Attila és G. Tóth Kinga által kifejlesztett Érzelmi intelligencia és szociális kompetencia feladatok a 10-15 évesek számára című EQ-tesztet, ahol a feladatokat, képeket projektor segítségével kivetítettem és a megoldó lapon pedig a helyes megoldásokat x-szel kellett jelölniük.

Végül a Cetin, Yaman, Peker által kifejlesztett cyberbullying kérdőívet kellett kitölteniük, ami kétszer 19 itemből állt, az eredeti angol tesztben voltak a szexuális zaklatásra vonatkozó tételek is, de a fordításba már nem tettük bele ezeket az itemeket. Az első 19 item arra vonatkozik, hogy ő maga zaklató-e az interneten, míg másodszor a 19 item arra vonatkozik, hogy áldozatává vált-e a cyberbullying-nak a kitöltő. A válaszaikat ötfokozatú skálán kellett megadniuk, ahol 1=soha, 2=ritkán, 3=alkalmanként, 4=gyakran, 5=mindig. Az

itemek három faktorba rendeződtek: a netes hamisítás faktorba tartozott a 13-19 itemek, a netes verbális bullying kategóriába tartozott az első hét item, a személyazonosság elrejtésére pedig a 8-12. itemek vonatkoztak.

Eljárás menete:

A hipotézisek megfogalmazása után összegyűjtöttem a szükséges teszteket. A cyberbullying kérdőívet angolról magyarra kellett fordítani és kihagytam belőle a szexuális abúzióra vonatkozó itemeket, hogy az osztályfőnököknek ne legyen kifogásuk a teszt ellen. Felvettem a kapcsolatot a keszthelyi Vajda János Gimnázium igazgatójával, aki engedélyezte a tesztek felvételét és az osztályfőnökökhöz irányított, hogy nekik is mutassam meg a teszteket. A 9. C és a 9. D osztályfőnökei beleegyeztek, hogy az osztályfőnöki órák keretében felvegyem a kérdőíveket a diákokkal, a 7. A osztály pedig lelkesen jelentkezett a tesztek kitöltésére. A tesztek felvétele előtt kiosztottam a diákok között egy passzív beleegyező nyilatkozatot a szüleik részére ápr. 3-án, majd ápr. 5-én a 9. C osztállyal vettem fel a tesztcsomagot, ápr. 8-án a hetedikesekkel, ápr. 9-én pedig a 9. D-vel. A teszteket az eszközök részénél felsorolt sorrendben töltöttem ki a diákokkal.

Eredmények:

Az összegyűjtött adatok elemzéséhez az IBM SPSS Statistics 20-as verzióját használtam. Még mielőtt bármilyen statisztikai elemzés lefuttatásra került volna az adatokon, a fordított tételeket megfordítotásra kerültek a Kiddie Mach és a Magányosság Kérdőívek esetén

Először a használt tesztek reliabilitásának vizsgálata történt. A Mach-teszt Cronbach-alfa értéke 0,675. A cyberbullying teszt zaklatóvá válásra vonatkozó részének reliabilitásértéke: Cronbach-alfa= 0,599. A cyberbullying teszt áldozattá válás részénél a Cronbach-alfa értéke 0,854. A Magányosság Kérdőív Cronbach-alfa értéke pedig 0,97 lett.

A változókkal egy Pearson-féle korreláció került elvégzésre, aminek eredményeit a következő táblázatok foglalják össze. Először a Kiddie Mach teszt szignifikáns korrelációs eredményeit mutatja be táblázat:

	félévi átlag	internet hétköznapi	internet hétvégén	CBP_CVB	CBP_CF	CBV_CVB	cyberbully	EQ
MACH	-0,278	0,265	0,228	0,469	0,364	0,235	0,384	-0,202 p=0,064

Táblázat1: Pearson-féle korreláció szignifikáns (a kiemelt értékeknél) eredményei a Kiddie Mach és a CBP_CVB(cyberbullying kérdőív verbális zaklatás skála), CBP_CF(Cyberbullying Kérdőív netes hamisítás faktor), CBV_CVB(Cybervictim Kérdőív verbális zaklatás áldozat faktor), összesített Cyberbullying Kérdőív(cyberbully) és az érzelmi intelligencia (EQ) esetén.

Az érzelmi intelligencia és a félévi átlag korrelációs eredménye $r=0,318$, $p<0,05$.

A google+ és a netes verbális zaklatás (CBP_CVB) korrelációjának eredménye $r=0,207$, $p<0,05$ és a twitter is szignifikánsan korrelál a verbális netes zaklatással: $r=0,242$.

A következő korrelációs táblázat a cyberbullying és a cybervictim különböző faktorainak korrelációját mutatja be.

	félévi átlag	EQ	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF
CBP_CVB	-0,259	-0,220	0,047	0,573	0,388	0,301	0,388
CBP_HI	0,010	0,051		0,093	0,245	0,375	0,290
CBP_CF	-0,168	-0,278	0,093		0,300	0,243	0,415
CBV_CVB	-0,194	-0,225	0,245	0,300		0,651	0,690
CBV_HI	-0,148	-0,073	0,375	0,243	0,651		0,662
CBV_CF	-0,245	-0,192	0,290	0,415	0,690	0,662	
cyberbully	-0,206	-0,228	0,444	0,820	0,437	0,422	0,504
cybervictim	-0,223	-0,195	0,326	0,369	0,905	0,832	0,901

Táblázat2: Pearson-féle korreláció a következő változókkal: A cyberbullying kérdőív zaklatóvá válás kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás (CBP_CVB), a rejtetten zaklatás (CBP_HI), a hamisítás (CBP_CF), a cybervictim kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás áldozatává válás (CBV_CVB), rejtett zaklatás áldozatává válás (CBV_HI), hamisítás áldozatává válás (CBV_CF), a két kérdőív összesített pontszámai (cybervictim és cyberbully), érzelmi intelligencia (EQ) és a félévi átlag. A kiemelt értékek esetén $p<0,05$.

A cyberbully és a hétköznapi internethasználat korrelációjának eredménye: $r=0,232$, $p<0,05$; ill. a cybervictim és a hétvégi internethasználat korrelációs eredménye: $r=0,259$, $p<0,05$.

Egy lineáris regresszió analízisnél, először az volt a kérdés, hogy az áldozattá válást hogyan befolyásolják a különböző változók: a szülők iskolai végzettsége, a félévi átlag, az EQ, a machiavellizmus, a magányosság és a cyberzaklatás három faktora: a netes verbális

zaklatás (CBP_CVB), a személyazonosság elrejtése (CBP_HI) és a netes hamisítás (CBP_CF). A program 9 csoportra bontotta le a befolyásoló változókat, mindig kivéve azokat, amik nem voltak szignifikánsak ill. kevésbé voltak. Végül három változó maradt, amik a legjobban befolyásolják az áldozattá válást: az internethasználat hétvégén, a netes verbális zaklatás és a személyazonosság elrejtése. A kilenc csoportot a következő összefoglaló táblázat mutatja be, a hozzájuk tartozó F értékkel és a szignifikanciával:

A befolyásoló változók:	Szabadságfok (df) értéke:	F értéke:	Szignifikancia érték:
1 félévi átlag apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ CBP_CVB CBP_HI CBP_CF MACH magányosság	11, 75	3,657	0,000
2 félévi átlag apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ CBP_CVB CBP_HI CBP_CF MACH	10, 75	4,078	0,000
3 félévi átlag apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI CBP_CF MACH	9, 75	4,516	0,000
4 félévi átlag apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI MACH	8, 75	4,992	0,000

5 félévi átlag apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI	7, 75	5,557	0,000
6 apa végzettsége anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI	6, 75	6,233	0,000
7 anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI	5, 75	7,131	0,000
8 internet hétköznapi internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI	4, 75	8,707	0,000
9 internet hétvégén CBP_CVB CBP_HI	3, 75	10,797	0,000

Táblázat3: Lineáris regresszió eredményei. A cyberbullying kérdőív zaklatóvá válás kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás (CBP_CVB), a rejtetten zaklatás (CBP_HI), a hamisítás (CBP_CF), érzelmi intelligencia (EQ).

Egy második lineáris regresszióanalízis került lefuttatásra arra vonatkozóan, hogy mely tényezők befolyásolják, ki válik zaklatóvá. A szülők iskolai végzettségét, az internethasználatot hétvégén/hétköznapi, a félévi átlagot, a cybervictim teszt összpontszámát, a machiavellizmust, a magányosságot és az EQ-t használtam befolyásoló változóként. A szelekció eredményeként a machiavellizmus és a cybervictim változók maradtak, amik a legjobban befolyásolják a zaklatóvá válást. Az eredményeket a következő táblázatban foglaltam össze:

A befolyásoló változók:	Szabadságfok (df) érték:	F értéke:	Szignifikancia érték:
1 félévi átlag anya végzettsége apa végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ MACH	9, 75	4,773	0,000

magányosság cybervictim			
2 félévi átlag anya végzettsége apa végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ MACH cybervictim	8, 75	5,450	0,000
3 anya végzettsége apa végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ MACH cybervictim	7, 75	6,303	0,000
4 anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén EQ MACH cybervictim	6, 75	7,406	0,000
5 anya végzettsége internet hétköznapi internet hétvégén MACH cybervictim	5, 75	8,725	0,000
6 anya végzettsége internet hétvégén MACH cybervictim	4, 75	10,689	0,000
7 anya végzettsége MACH cybervictim	3, 75	14,111	0,000
8 MACH cybervictim	2, 75	20,072	0,000

Táblázat4: A második lineáris regresszió eredményeit bemutató táblázat. A táblázatban az érzelmi intelligencia: EQ, összesített Kiddie Mach pontszám: MACH.

A Mach csoportokon lefuttatott leíró statisztika megmutatta, hogy az átlagpontszám 52 volt, a szórás 8, így a magas machok 60-tól, az alacsony machok pedig 44-től kerültek beosztásra. Ennek alapján a kialakult 3 mach csoporton egy szempontos független mintás varianciaanalízis került lefuttatásra post hoc Bonferroni elemzéssel kiegészítve. A csoportok között szignifikáns eltérés van a cyberbullying verbális zaklatás (CBP_CVB) és netes

hamisítás (CBP_CF), a cyberbully összesített eredményeinek tekintetében. Az eredményeket a következő táblázat foglalja össze:

A vizsgált változók:	Szabadságfok (df) érték:	F értéke:	Szignifikancia érték:
félévi átlag	2, 91	2,495	0,088
EQ	2, 92	2,111	0,127
CBP_CVB	2, 92	6,297	0,003
CBP_HI	2, 90	0,235	0,791
CBP_CF	2, 91	4,660	0,012
CBV_CVB	2, 92	0,175	0,840
CBV_HI	2, 91	0,490	0,614
CBV_CF	2, 92	1,453	0,239
cyberbully	2, 89	4,797	0,011
cybervictim	2, 91	0,328	0,721
magányosság	2, 89	2,669	0,075

Táblázat5: Az egy szempontos független mintás ANOVA eredményei. A táblázatban a cyberbullying kérdőív zaklatóvá válás kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás (CBP_CVB), a rejtetten zaklatás (CBP_HI), a hamisítás (CBP_CF), a cybervictim kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás áldozatává válás (CBV_CVB), rejtett zaklatás áldozatává válás (CBV_HI), hamisítás áldozatává válás (CBV_CF), a két kérdőív összesített pontszámait (cybervictim és cyberbully), érzelmi intelligencia (EQ).

A post hoc elemzés eredményeiben a verbális zaklatóvá válás tekintetében volt szignifikáns eltérés az alacsony és magas, ill. a középértékes és magas machok között, ugyanez az eredmény az összesített cyberbully esetén is. A neten hamisító cyberbully faktor tekintetében az alacsony és magas mach-ok között talált szignifikáns eltérést a program és közel szignifikáns az eltérés a magas és középértékes machok között is. Nincs a különböző csoportok között szignifikáns eltérés a félévi átlag, az érzelmi intelligencia, a cyberbullying teszt személyazonosságát elrejtő zaklatás tekintetében. Az áldozattá válás három faktorában és a magányosságban sem talált a post hoc elemzés szignifikáns különbséget.

Megvitatás:

A Kiddie Mach és Cyberbullying kérdőív esetén a reliabilitás vizsgálatban kapott, 0,8-nál kisebb Cronbach-alfa értékek miatt óvatosan kell kezelni a kapott eredményeket. Az alacsony reliabilitásmutató nagyobb mintaelemszám esetén lehetséges, hogy növekedne, így ez lehet egy korlátja a jelenlegi kutatásnak.

A hétfélig és hétköznapi internethasználat negatív hatással van a tanulmányi eredményre. A jobb tanulmányi átlaggal rendelkezők jobban teljesítettek a képesség alapú

érzelmi intelligencia teszten. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők, internetes verbális zaklatók és hamisítás áldozatai is gyengébb tanulmányi eredményekkel rendelkeznek, ami egybehangzik a korábbi vizsgálatok eredményeivel. A cyberbullying negatív hatása mutatkozhat meg az áldozatok esetén a tanulmányi eredményekben. (HIVATKOZÁS) A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezőknél a gyengébb tanulmányi eredményből arra következtethetünk, hogy nem érdekli őket az iskolai tevékenység.

A zaklatókra jellemzőbb a hétköznapi internethasználat, míg az áldozatok inkább hétvégen interneteznek. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők hétvégi és hétköznapi internethasználata is magas, ők inkább ezzel töltik idejüket, mint tanulással. Az internet segítségével juthatnak számukra fontos információkhoz és irányíthatják szociális hálójukat. (Abell és Brewer, 2014)

Az első hipotézisben megfogalmazott állítást, miszerint az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező, magányosabb diák az interneten abuzív viselkedést mutat, részben igaznak bizonyult. Ugyanis a kutatás eredményeiből látható, hogy az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákok bántalmazóként viselkednek az interneten. Az eredmények alapján a verbális bullyingba és az internetes hamisításba vonódnak be zaklatóként. Ez konzisztens más kutatásokkal is, ahol ugyanezt az eredményt kapták. A cyberbullying esetén nincs szükségük a képesség alapú érzelmi intelligenciára, mivel nem kell olvasniuk az áldozat reakcióját, nem is látják azt. Sokkal fontosabb a vonás jellegű érzelmi intelligencia számukra, amivel anticipálni tudják ezt a reakciót. (Baroncelli, Ciucci, 2014)

A verbális zaklatás áldozatai is alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkeznek. Ez alapján nem igazolódott a hipotézisem, hogy a magasabb érzelmi intelligenciával rendelkezők válhatnak áldozattá. Ez nyilvánvaló is, hiszen nekik nincs problémájuk a társas közegben való részvétellel. Az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákok nem tudnak részt venni az osztálykommunikációban, nem érzékeli, mások hogyan vélekednek róla, ha társai negatívan reagálnak az ő közeledésére vagy megnyilvánulásaira, ezért társai kinézhetik maguknak az offline közegben és online pedig bántalmazhatják. (HIVATKOZÁS) A magasabb érzelmi intelligenciával rendelkező diák, ha magányosabb, inkább a külön kategóriába tartozhat, akit társai nem bántanak. (HIVATKOZÁS)

Azt a hipotézisemet, miszerint a magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkezők válnak az interneten zaklatóvá, az eredmények alátámasztják. A verbális zaklatásban és internetes hamisításban (fényképek, videók hamisítása, feltöltése) vesznek részt és nem rejtik

el személyazonosságukat a cyberbullying során. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők a korábbi vizsgálatokban is a szociális körük, dominanciájuk növelésére használták a közösségi oldalakat, valamint a szociális kapcsolataik manipulálására, mások kihasználására. (Abell és Brewer, 2014) Andreou is pozitív kapcsolatot talált korábban a magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerek és a bullying viselkedés között. Korábbi vizsgálatokban is arra a következtetésre jutottak, hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők azért lehetnek érdekeltek a cyberbullyingban, mivel itt kiélhetik a manipulatív tendenciáikat, kijátszhatnak egymás ellen másokat, mivel a cyberbullying kapcsolati agresszió alapul inkább. (Andreou, 2004; Baughman, Dearing, Giammarco s Vernon, 2012; Kerig és Stellwagen, 2010) A cyberbullying esetében is erről lehet szó, mivel nem rejtik el személyazonosságukat, így róluk nyilvánvaló, hogy az interneten abuzív tevékenységet folytatnak. Ezzel a tevékenységgel az offline kapcsolataikban való sikerességüket, dominanciájukat növelhetik és használhatják ki az előnyöket, amiket mások manipulálásával használhatnak offline státuszuk emelésére.

Akik a neten verbálisan zaklatnak, a hamisítás terén is tevékenykednek és maguk is nagyobb valószínűséggel válnak áldozattá.

A harmadik hipotézis is teljesült, miszerint a netes zaklatók gyakran maguk is áldozatok és akár fordítva is történhet, az áldozatok vághatnak vissza bántalmazó viselkedés segítségével. Korábbi kutatásokban is eredményül született, hogy a cyberbullying esetén gyakori az a jelenség, hogy a bántalmazó és áldozat szerepe nem választható el. (Baroncelli és Ciucci, 2014;)

A magányosság nincs hatással az áldozattá, illetve zaklatóvá válásra. A hipotéziseim magányosságra vonatkozó feltételezése nem igazolódtak az eredmények alapján.

A diákok által látogatott oldalak nem befolyásolták különösebben, hogy milyen területen válnak zaklatóvá vagy áldozattá. A vizsgált osztályokban a Google+ és a Twitter bizonyultak a verbális zaklatás színhelyének, de ez az eredmény lehetséges, hogy más osztályokban más közösségi oldalon történik. Az is lehetséges, hogy a diákok azért itt viselkednek abuzív módon, mivel ezeken az oldalakon könnyebb talán névtelenül maradni és kevésbé ismertek. Viszont a többi vizsgált oldallal (Facebook, Tumblr, MySpace) nem volt szignifikáns kapcsolatban egyik faktor sem.

A cybertérben zaklató viselkedés megjelenését tehát az eredmények alapján a magas machiavellizmus pontszám és alacsony érzelmi intelligencia és az áldozattá válás predikálják. Az áldozattá válást pedig, ha valaki korábban maga verbálisan zaklató módon viselkedett, illetve elrejtette személyazonosságát. Az alacsony érzelmi intelligencia pedig mind a verbális zaklatókra, mind a verbális zaklatás áldozataira jellemző volt.

A vizsgálat hátránya, hogy minden változót kérdőívekkel vizsgáltunk, amik nem mutatják a résztvevők tényleges reakcióit. A cyberbullying esetén megfelelőbb lenne tényleges szituációkkal is felmérni a reakciókat a különböző cyberbullying események hatására, ebben az irányban lehetne folytatni a kutatást a machiavellizmus és cyberbullying kapcsán.

Második vizsgálat: A cyberbullying és a machiavellizmus kapcsolata a Facebook-on megjelenő viselkedés tükrében

A második vizsgálat célja volt, hogy egy specifikus közösségi oldalhoz kapcsolódóan vizsgálhassuk a cyberbullying jelenségét. A Facebook-ot Magyarország lakosságának fele (5 millió fő) használja, ennek 13%-a a 13 és 18 év közötti korosztály. Kwan és Skoric (2013) rámutattak, hogy ennek a közösségi oldalnak a felülete sok eszközt biztosít zaklatók számára: kép/video feltöltés, kommentelés, privát üzenetek küldése, csoportos események szervezése, csoportok létrehozása, azokhoz való csatlakozás. Korábbi kutatásokban arra az eredményre jutottak, hogy a Facebook-használat intenzitása, valamint a Facebook rizikós használata összefüggnek a Facebook-on megjelenő bullying-gal. (Ellison, Steinfeld és Lampe, 2007 id. Kwan és Skoric, 2013) Kwan és Skoric (2013) eredményei alapján a leggyakoribb zaklatási forma a bántó üzenetek küldése volt, valamint nevetség tárgyává tették az áldozatot, a kevésbé gyakori „eszközök” közé tartozott a Facebook-on történő fenyegetés, titkok megosztása, csoportból való kizárás. Továbbá nem találták a gyakori esetek között a személyazonosság elrejtését és mások privát profiljának feltörését sem. (Kwan és Skoric, 2013)

Egyes vizsgálatokban különböző Facebook profilok vonásait nézték meg, a fiatalok szelf-reprezentációs stratégiáit továbbá azt vizsgálták, hogy ezek mennyire vannak arra hatással, kiből lesz áldozat az interneten. A 15-24 éves korosztályban vizsgálódta és azt találták, hogy a több ismerős, mások követése, nagyobb aktivitás (több információt, képet stb. osztottak meg az oldalon) növelte az áldozattá válás valószínűségét, mivel ezáltal a többi felhasználó számára sokkal láthatóbbak voltak. A kutatásuk korlátjának tartották, hogy azt a fajta aktivitást nem vizsgálták, amikor a személyek mások posztjait like-olja, illetve mások „falán” oszt meg tartalmakat. (Dredge, Gleeson és Garcia, 2014)

További vizsgálatok során arra jutottak, hogy az emberek a Facebook-ot használják arra, hogy növeljék kapcsolati tőkéjüket, itt tesznek eleget a szociális szükségleteik ápolásának, valamint monitoroznak másokat, akik az ő szociális csoportjukhoz tartoznak. (Wilson, 2012 id. Garcia és Sikström, 2013)

A Facebook lehetővé teszi a kapcsolatok manipulálását, mások kihasználását, a machiavelliánus stratégiával kapcsolatos kutatások során azt találták, hogy az ő Facebook aktivitásuk énközpontú, nem kooperatív. (Li, 2007; Rosenberg és Egbert, 2011 id. Abell és Brewer, 2014) Felnőttekkel végzett vizsgálatok során arra jutottak, hogy a Facebook-ot arra

használják, hogy manipuláljanak másokat, növelni akarják kapcsolati rendszerük méretét. (Abell és Brewer, 2014) Vajon a fiatalabb korosztályban a magas machok körében megjelenő cyberbullying is ezt a célt szolgálhatja? Ez lehet az oka, hogy nem rejtik el a személyazonosságukat a zaklatás során?

Ezekből az eredményekből kiindulva szerettem volna a Facebook-kal kapcsolatban folytatni a kutatást. Nem találtam továbbá olyan korábbi kutatást, ami konkrét szimulált események illusztrálásával próbálta volna vizsgálni a cyberbullyingot, csak önbeszámolós, interjú, ill. kérdőíves kutatásokra volt példa korábban.

A kutatás célja, hipotézisek:

A második vizsgálatomban a Facebook-on megjelenő viselkedés és a machiavellizmus kapcsolatát vizsgáltam. Kíváncsi voltam arra, milyen stratégiákat választanak a fiatalok, ha kapcsolatba kerülnek a cyberbullyinggal, ha mások megalázását, zaklatását tapasztalják, milyen szerepeket vesznek fel, hogyan reagálnak a zaklatás megjelenésére és ezek a stratégiák vajon milyen kapcsolatban lesznek a machiavellizmussal.

H1: A Kiddie Mach-ban magas pontszámot elérő diákok, magas pontszámot érnek el a cyberbullying kérdőívben is és a Facebook-on megjelenő eseményekre is bully-ként reagálnak, a bántó posztokat like-olják, sértő kommentálásokat fűznek a posztokhoz.

H2: A magas mach pontszámmal rendelkező bully-k a tevékenységüket proszociális tevékenységgel fogják leplezni, hogy jó színben tüntessék fel magukat a szociális közegükben, elrejtsek a valódi tevékenységüket, vagyis jelentkezni fognak az áldozatok segítésére.

H3: Ha a bully-ként bevonódó személy jelentkezik segíteni az áldozatnak a proszociális feladat során, inkább nyíltan, nyilvánosan teszi, hogy növelje a népszerűségét a csoportban.

Vizsgálat:

A kutatás résztvevői:

A kutatáshoz előzetesen 10-11.-es középiskolás diákokat kerestem, az iskola típusára vonatkozóan nem voltak előzetes kikötések. A tesztet 73 diák töltötte ki a tapolcai Batsányi János Gimnáziumból, kettő 10.-es osztály és egy 11.-es osztály, a résztvevők között 27 fiú és 46 lány volt, 14-18 éves korig, átlagéletkoruk 16, 27 év (SD=0,629) volt.

Eszközök:

A kérdőívet a Google Drive segítségével online formában állítottam össze.

Először Facebook-os felületen szimulált helyzetekben kell kiválasztaniuk, mit tennének az adott helyzetekben. Kilenc kisebb helyzetben kell döntést hozniuk. Kettő feladat vonatkozott a lány áldozat ellen elkövetett online zaklatásra, kettő feladat a fiú áldozat ellen elkövetettre, egy-egy helyzetben lehetett segítséget nyújtani az áldozatoknak, szerepelt még három 'feltöltött' kép, amikre szintén reagálni kellett. A proszociális feladatoknál dönteni kellett, hogy segítene-e vagy nem, ha pedig segítene, nyíltan vagy rejtetten tenné. A többi esetben három választásuk volt: like-olhattak, megoszthattak vagy hozzászólhattak a feltűnő eseményekhez.

Ezután egy Kiddie Mach tesztet kellett kitölteniük, amit Nachamie dolgozott ki 1966-ban, 20 itemből áll és ezek három faktorba rendeződnek: tisztességtelenség, bizalmatlanság, az emberi természetbe vetett hit hiánya. A 2, 4, 6, 9, 10, 11, 14, 16, 17 és 19-es tételek nem Mach-okra vonatkoznak, így fordított tételek. Ötfokozatú skálán kellett megadniuk a válaszaikat, ahol 1=egyáltalán nem értek egyet, 2=inkább nem értek egyet, 3=semleges, 4=inkább egyetértek, 5=teljes mértékben egyetértek lehetőségek közül választhattak. A tételek négy faktorba rendeződnek: az emberi természetbe vetett hit hiánya (2,14,11,16 és 17), manipuláció (1,3,15,12 és 5), tisztességtelenség (19,6,18,7 és 4) és bizalmatlanság (20,9 és 10), a 13-as és a 8-as tételek kimaradtak a faktorokból az analízis során.

Végül a Cetin, Yaman, Peker által kifejlesztett Cyberbullying Kérdőívet kellett kitölteniük, ami kétszer 19 itemből állt, az eredeti angol tesztben voltak a szexuális zaklatásra vonatkozó tételek is, de a fordításba már nem tettük bele ezeket az itemeket. Az első 19 item arra vonatkozik, hogy ő maga zaklató-e az interneten, míg másodszor a 19 item arra vonatkozik, hogy áldozatává vált-e a cyberbullying-nak a kitöltő. A válaszaikat ötfokozatú skálán kellett megadniuk, ahol 1=soha, 2=ritkán, 3=alkalmanként, 4=gyakran, 5=mindig. Az itemek három faktorba rendeződtek: a netes hamisítás faktorba tartozott a 13-19 itemek, a netes verbális bullying kategóriába tartozott az első hét item, a személyazonosság elrejtésére pedig a 8-12. itemek vonatkoztak.

Eljárás menete:

A módszer megalkotásához először kutatómunkát végeztem, különböző cyberbullying-gal kapcsolatos online fórumokat olvastam, hogy ötleteket merítsek a Facebook-os szituációk megalkotásához. A Google segítségével gyűjtöttem képeket (a Sims nevű játék karaktereiről), ezek a képek személyesítették meg a későbbiekben a szereplőket. A kerettörténet egy osztályközösség, ahol van két áldozat (Petra és Peti), zaklatók (Balázs és Csilla) és két védelmező (Tomi és Réka). Mindkét áldozathoz három történet tartozik. Petra első történeténél nem látnak a kitöltők zaklató kommentet, szabadon dönthetik el, hogyan reagálnak az esetre (like, megosztás vagy komment), a második esetben valaki feltöri a profilját és kiír valamit helyette, itt már zaklató és védelmező hozzászólásokat is lát (egyenlő arányban) a kitöltő és ugyanúgy három választás áll rendelkezésére (like, megosztás, komment), a harmadik történetnél proszociális viselkedésre van lehetőség, itt el kell döntenie, segítene-e az áldozatnak, ha igen, akkor nyíltan vagy rejtetten. Peti esetén ugyanígy épülnek fel a 'történetek'. Először egy komment nélküli zaklatás eseténél kell döntenie (like, megosztás, komment), majd egy feltört fiók esetén, ahol szintén vannak zaklató és védelmező kommentek is (egyenlő arányban) és szintén van egy segítségi lehetőség. A különböző esetek közé beszúrtam három képet, egyet az áldozatról (Petráról), egyet az egyik zaklatóról (Csilláról) és egyet az egyik védelmezőről (Tomiról). A kitöltőknek itt is három választásuk volt: like-olhatták, megoszthatták vagy hozzászólhattak a képhez. A képeket minden második esemény után szúrtam be. A 'játék' során a Cyberbullying Kérdőív során feltűnő kategóriák mind helyet kapnak: hamisítás, feltört fiók, verbális zaklatás.

Ezután az elkészített 'cyberbullying játék' mellé felvenni kívánt tesztek is kiválasztásra kerültek. A Google kérdőív létrehozása után felvettem a kapcsolatot telefonon a Batsányi János Gimnázium igazgatónőjével, aki beleegyezett a kérdőív kitöltetésébe, miután az osztályfőnökök is beleegyeztek és a diákok is kitöltették otthon a szüleikkel előzetesen a passzív beleegyező nyilatkozatot. A diákok november 18 és 22 között az informatika óra keretében kitöltötték az online kérdőívet az informatika tanár felügyelete alatt.

Eredmények:

Az összegyűjtött adatok elemzéséhez az IBM SPSS Statistics 20-as verzióját használtam. A statisztikai próbák lefuttatása előtt a Kiddie Mach fordított tételei megfordításra kerültek illetve a Facebook-os vizsgálati módszer eredményeit is számszerű változókba kellett rendezni. A Facebook-on zaklató módon kommentelésből, bántó poszt

megosztásából illetve like-olásából lett a későbbi Facebook_bully változó, a Facebook-on proszociális hozzászólásból, like-olásból (az áldozat képét kedvelte) vagy megosztásból lett a Facebook_prosocial változó, keletkezett egy nem bevonódó változó (akik nem reagáltak semmit) és a jelentkezést összegzésre került a jelentkezés/nem jelentkezés és a mód (üzenetben vagy nyilvános kommentben) szerint.

Legelőször az alkalmazott tesztek reliabilitásának vizsgálatára került sor. A Kiddie Mach esetén Cronbach alfa=0,661, a Cyberbullying Kérdőív esetén Cronbach alfa=0,966 és a Cybervictim Kérdőív esetén pedig a Cronbach alfa=0,961.

Lineáris regresszió analízis: Annak vizsgálatára, hogy a Facebook-on megjelenő bántalmazó illetve proszociális viselkedést mely faktorok befolyásolják a legjobban.

A Facebook-on bántalmazóvá válás először a cyberbully, cybervictim és a Mach összesített pontjaival összefüggésben került analízisre. Eredményként látható, hogy a teljes modell szignifikáns, mindegyik hatással van a Facebook_bully faktorra: $R^2=0,194$, $p < 0,05$. Ezek után egyenként is megnéztem, hogy melyik változó befolyásolja legjobban a Facebook-os zaklatóvá válást és a Mach összpontszám befolyásolja a leginkább: Beta=0,307, $p < 0,05$.

	Beta	Szignifikancia érték
MACH_ÖSSZ	0,307	0,013
cybervictim	0,075	0,668
cyberbully	0,154	0,360

Táblázat6: A Coefficients táblázat eredményei az első lineáris regresszió analízis esetén. A kiemelt eredményeknél $p < 0,05$.

Ezután a kérdőívek alfaktoraival összefüggésben került vizsgálatra a Facebook-on zaklató változó. A teljes modell szignifikáns lett: $R^2=0,386$, $p < 0,05$, vagyis együttesen mindegyik alfaktor hatással van a zaklatóvá válásra. Ezután külön-külön is megnéztem a faktorokat, amik közül a cyberbullying kérdőív rejtőzködő faktorával negatív kapcsolatban van: Beta= -0,608, $p < 0,05$, vagyis minél inkább zaklató valaki, annál kevésbé rejtegeti a személyazonosságát. A cybervictim kérdőív verbális áldozattá válás faktorával (Beta=0,520, $p < 0,1$) és a hamisítás áldozatává válás faktorról van negatív kapcsolatban (Beta=-0,414, $p < 0,1$).

	Beta	Szignifikancia érték
MACH_1	0,112	0,457
MACH_2	0,003	0,980
MACH_3	0,071	0,629

MACH_4	0,156	0,235
CBP_CVB	0,234	0,442
CBP_HI	-0,608	0,002
CBP_CF	0,523	0,161
CBV_CVB	0,520	0,063
CBV_HI	-0,200	0,446
CBV_CF	-0,414	0,076

Táblázat7: A Coefficients táblázat eredményei a második lineáris regresszió analízis esetén. A MACH kérdőív alfaktorai: emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), manipuláció (MACH2), tisztességtelenség (MACH3), bizalmatlanság (MACH4). A cyberbullying kérdőív zaklatóvá válás kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás (CBP_CVB), a rejtetten zaklatás (CBP_HI), a hamisítás (CBP_CF). A cybervictim kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás áldozatává válás (CBV_CVB), rejtett zaklatás áldozatává válás (CBV_HI), hamisítás áldozatává válás (CBV_CF). A kiemelt eredményeknél $p < 0,05$.

A Facebook-on megjelenő proszociális viselkedés is először az összesített faktorokkal összefüggésben került analízisre. A teljes modell szignifikáns lett: $R^2=0,203$, $p < 0,05$. Az egyes változók közül a cyberbullying van rá a legnagyobb hatással és negatívan, vagyis aki zaklató, nem fog proszociálisan viselkedni (Beta=-0,624, $p < 0,05$), a cybervictim változóval pozitív összefüggésben van, vagyis aki áldozat, inkább viselkedik proszociálisan a különböző helyzetekben (Beta=0,335, $p < 0,1$).

	Beta	Szignifikancia érték
MACH_ÖSSZ	-0,089	0,458
cybervictim	0,335	0,058
cyberbullying	-0,624	0,000

Táblázat8: A Coefficients táblázat eredményei a harmadik lineáris regresszió esetén. A kiemelt eredményeknél $p < 0,05$.

A kérdőívek különböző alfaktoraival vizsgálva a teljes modell szignifikáns, vagyis együttesen mindegyik hatással van a proszociális viselkedés bekövetkezésére, $R^2=0,298$, $p < 0,05$. A legjobban a cyberbullying kérdőív netes hamisító faktora befolyásolja negatívan (Beta= -1,083, $p < 0,05$) és a cybervictim kérdőív netes hamisítás áldozatává válás faktora (Beta=0,499, $p < 0,05$).

	Beta	Szignifikancia érték
MACH_1	-0,217	0,182
MACH_2	-0,082	0,488
MACH_3	0,075	0,634
MACH_4	-0,059	0,670
CBP_CVB	0,263	0,419
CBP_HI	0,215	0,299
CBP_CF	-1,083	0,008
CBV_CVB	-0,018	0,952
CBV_HI	-0,105	0,707
CBV_CF	0,499	0,046

Táblázat9: A *Coefficients* táblázat eredményei a negyedik lineáris regresszió esetén. A MACH kérdőív alfaktorai: emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), manipuláció (MACH2), tisztességtelenség (MACH3), bizalmatlanság (MACH4). A cyberbullying kérdőív zaklatóvá válás kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás (CBP_CVB), a rejtetten zaklatás (CBP_HI), a hamisítás (CBP_CF). A cybervictim kérdőív alfaktorai: verbális zaklatás áldozatává válás (CBV_CVB), rejtett zaklatás áldozatává válás (CBV_HI), hamisítás áldozatává válás (CBV_CF). A kiemelt eredményeknél $p < 0,05$.

Többszemponos független mintás variancianálízis: Annak vizsgálatára, hogy melyik változó befolyásolja, hogy jelentkeznek a proszociális feladatok esetén segíteni. A Kiddie Mach 4 faktora: Emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), Manipuláció (MACH2), Tisztességtelenség (MACH3), Bizalmatlanság (MACH4), az összesített mach pontszám, a Facebook_bully, a Facebook_prosocial, cybervictim, cyberbully változók voltak a független változók. A MACH1, a MACH3 és az összesített MACH pontszám befolyásolják a jelentkezést szignifikánsan:

	Szabadságfok érték (df)	F értéke	Szignifikancia érték
MACH1	1, 72	10,478	0,002
MACH3	1, 72	16,090	0,000
MACH ÖSSZ	1, 72	11,991	0,001

Táblázat10: ANOVA szignifikáns eredményei. A MACH kérdőív alfaktorai: Emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), Tisztességtelenség (MACH3)

Egy második többszemponú független mintás variancianálízis segítségével az lett vizsgálva, hogy az első feladat esetén a jelentkezés módját (üzenet vagy komment) mi befolyásolja a következő változók közül: a Kiddie Mach 4 faktora: Emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), Manipuláció (MACH2), Tisztességtelenség (MACH3), Bizalmatlanság (MACH4), az összesített mach pontszám, a Facebook_bully, a Facebook_prosocial, cybervictim, cyberbully. Az eredmény szerint a MACH4 [$F(1,26)=5,290$, $p < 0,05$] befolyásolja szignifikánsan a jelentkezés módját, míg a cyberbully [$F(1,26)=3,130$, $p < 0,1$] egy szignifikáns tendenciát mutat arra vonatkozóan, hogy aki ebben a kérdőívben magas pontot ér el, valószínűleg kommentben fog jelentkezni.

A második proszociális feladat jelentkezési módjára is a Kiddie Mach 4 faktora: Emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), Manipuláció (MACH2), Tisztességtelenség (MACH3), Bizalmatlanság (MACH4), az összesített mach pontszám, a Facebook_bully, a Facebook_prosocial, cybervictim, cyberbully alapján került elvégzésre egy többszemponú független mintás varianciaanalízis. Az eredmény alapján ennek a feladatnak az esetén a cyberbully [$F(1,26)=9,372$, $p < 0,05$] és a Facebook_bully [$F(1,26)=6,792$, $p < 0,05$] befolyásolják szignifikánsan a jelentkezés módját, mégpedig, aki magasabb pontszámot ér el a

cyberbully kérdőívben illetve a feladatok során zaklató viselkedést mutat a Facebookon, ha jelentkeznék, akkor inkább kommentben teszik.

A cyberbullying és a cybervictim kérdőív alapján 4 csoportra lettek osztva a kitöltők: nem résztvevők, áldozatok, zaklatók és áldozatként és zaklatóként is bevonódók. A csoportokat a kérdőívek átlagai alapján először magas és alacsony pontszámaik alapján kerültek csoportosításra: ha valaki az átlag alatt volt, akkor alacsony csoportba tartozó lett, ha valaki felette, magas (a cybervictim átlaga 36 pont volt, míg a cyberbullying átlaga 30 pont). Majd ha valaki egyikben sem ért el magas pontot, ő lett a nem bevonódó (45 fő), aki a victim skálán magas, de a másikon alacsony, tisztán áldozat (11 fő), aki a bully skálán magas, de a victim-en alacsony, ő lett a tisztán bully (3 fő), aki mindkettőn magasat ért el, ő lett a bully/victim kategóriába tartozó (14 fő).

Egyszempontos varianciánálízis, post hoc, Bonferroni kiegészítéssel: Annak vizsgálatára, hogy a csoportok között melyik változóban van szignifikáns eltérés. Ebből a próbából a tisztán bully csoport kimaradt, mivel nagyon alacsony számuk miatt nem lett volna releváns az eredmény szempontjából a csoport bent tartása.

	Szabadságfok (df) értéke	F értéke	Szignifikancia érték
Facebook_bully	2,69	3,467	0,037
Facebook_prosocial	2,69	3,441	0,038
MACH_1	2,69	0,552	0,578
MACH_2	2,69	2,260	0,112
MACH_3	2,69	9,866	0,000
MACH_4	2,69	6,119	0,004
MACH_ÖSSZ	2,69	5,167	0,008

Táblázat11: Az egyszempontos varianciaanalízis eredményei. A MACH kérdőív alfaktorai: Emberi természetbe vetett hit hiánya (MACH1), Manipuláció (MACH2), Tisztességtelenség (MACH3), Bizalmatlanság (MACH4) A kiemelt értékeknél $p < 0,05$.

A post hoc Bonferroni elemzés alapján látható, hogy a szignifikáns eredmények esetén (a Facebook-bully, Facebook_prosocial, MACH_3, MACH_4 és a MACH_ÖSSZ változóknál) a bully/victim és a nem bevonódó csoportok között volt szignifikáns eltérés, míg a MACH_4 faktornál emellett a victim és a bully/victim csoport között is szignifikáns eltérést mutatott a post hoc elemzés.

Pearson-féle korreláció: Minél magasabb pontszámot ér el valaki a Kiddie Mach tesztben, annál valószínűbb, hogy a neten áldozattá válik ($r=0,442$, $p<0,05$), neten bántalmazó is lesz ($r=0,346$, $p<0,05$) és a Facebook-on bullyként fog reagálni az eseményekre ($r=0,393$, $p<0,05$). Aki a cybervictim skálán magas pontot ér el, a cyberbullying skálán is magasabb pontot fog elérni ($r=0,762$, $p<0,05$). A cyberbully skálán magas pontot elérők a Facebook-os feladatban zaklatóként lépnek fel ($r=0,317$, $p<0,05$) és nem fognak proszociálisan reagálni ($r=-0,400$, $p<0,05$).

Szintén Pearson-féle korrelációval a Kiddie Mach kérdőívben elért pontok, a cybervictim, cyberbullying skálákon elért pontokat a különböző stratégiákkal korreláltatva (Bully_like, Bully_comment, Bully_share, Proszoc_like, Proszoc_comment, Proszoc_share, nem reagáló és jelentkezés) a következő táblázatban összefoglalt eredmények születtek:

	MACH_ÖSSZ	cybervictim	cyberbully	Bully_like	Bully_comment	Bully_share	Proszoc_like	Proszoc_comment	Proszoc_share	neutral	volunt
MACH_ÖSSZ		0,442**	0,346**	0,001	0,496**	-0,129	-0,426	-0,072	-0,001	-0,023	-0,415**
cybervictim			0,762**	0,109	0,312**	0,092	-0,315**	-0,138	0,299*	-0,025	-0,237*
cyberbully				0,318**	0,163	0,144	-0,269*	-0,377**	0,383**	-0,056	-0,247*
Bully_like					0,022	0,096	-0,035	-0,615**	0,134	-0,116	0,085
Bully_comment						0,001	-0,540**	-0,249*	-0,072	0,039	-0,316**
Bully_share							-0,136	-0,217	0,426**	-0,100	-0,039
Proszoc_like								0,020	-0,224	-0,194	0,233*
Proszoc_comment									-0,136	-0,275*	0,192
Proszoc_share										-0,056	-0,154
neutral											-0,097

Táblázat12: Pearson-féle korreláció eredménye. A kiemelt eredményeknél **: $p<0,01$ ill. *: $p<0,05$.

Megvitatás:

A Kiddie Mach kérdőív esetén kapott, 0,8-nál alacsonyabb reliabilitás eredmény miatt az eredmények értelmezésekor óvatosabbnak kell lenni, ám ennek hátterében akár az alacsony mintaelemszám is állhat.

A Facebook-on megjelenő bántalmazó viselkedésmódot a machiavellizmus, a cyberbully és a cybervictim kérdőíveken elért pontok befolyásolják, ezen belül a machiavellizmus a leginkább, ez az eredmény alátámasztja az első hipotézisemet, miszerint ők lesznek azok, akik a leginkább abuzív módon viselkednek a szimulált esetekben.

A magasabb machiavellizmus pontszámot elérők a Facebook-os események során zaklatóként viselkedtek, emellett a Cyberbully Kérdőívben is magas pontszámot értek el, vagyis jellemzően zaklatóként viselkednek a cybertérben. A stratégiák közül a bántalmazó

hozzászólás jellemezte őket. Amikor segítséget lehetett nyújtani az áldozatnak, nem jelentkeztek segíteni. Baughman és munkatársai is azt találták eredményként, hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerekek bár magas kognitív empátiát mutattak, de emellett nem viselkedtek proszociálisan. (Baughman, Dearing, Giamarco és Vernon, 2012) A verbális zaklatás lehet a machiavelliánus stratégia a közösségi oldalon, mint a manipuláció eszköze.

További eredmény, hogy a Facebook-on bántalmazóként viselkedő diákok nem igyekeznek elrejteni a személyazonosságukat.

A verbális zaklatás áldozataivá váló diákok hajlamosak zaklatóként reagálni a látott cyberbullying eseményeknél. Természetesen fordítottn is lehetséges, azért válik valaki verbális cyberbullying áldozatává, mivel a csoport tudja róla, hogy maga is zaklat, ezért így büntetik meg. Ebben az esetben lehetséges magyarázat a normatív bullying elmélete. (Casas et al, 2013) A Facebook-os zaklatók ellenben nem esnek a hamisítás (kép illetve videófeltöltés) áldozatává.

A Cyberbully Kérdőívben magas pontszámot elérők nem viselkedtek proszociálisan a feladatoknál, amikor lehetőségük lett volna rá, vagyis nem akarják elrejteni valódi tevékenységüket. Ezzel a második hipotézis nem igazolódott, mivel sem a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők, sem pedig a bántalmazóként viselkedők nem próbálják proszociális segítség útján jobb színben feltüntetni magukat. A Cybervictim Kérdőívben magas pontszámot elérő gyerekek nem szignifikáns tendenciát mutatnak arra vonatkozóan, hogy proszociálisan lépjenek fel a közösségi oldal eseményei láttán. Akkor mutatnak a résztvevők segítő viselkedést, ha ők maguk is hamisítás áldozatává váltak, ekkor nem vágnak vissza hamisítással, nem válnak zaklatóvá, mint korábban azt a verbális zaklatás áldozatainak az esetén láthattuk.

A magas machok (főleg az 'Emberi természetbe vetett hiánya' és 'Tisztességtelenség' alsókálakon magas pontot elérők) nem jelentkeznek, amikor segíteni van lehetőség. Nem igyekeznek jobb színben feltüntetni magukat proszociális tevékenységgel. Ennek oka lehet, hogy nem származik belőle hasznuk, nem járul hozzá saját önző céljaik eléréséhez. (Baughman) Ellenben, ha mégis jelentkeznének, kommentben teszik, ezt főleg a Kiddie Mach 'Bizalmatlanság' alskálán magas pontot elérők mutatják az eredményekben. A második feladat esetén az derült ki, ha a Facebook-on bully viselkedést mutatók jelentkeznek, ők is kommentben teszik, nem titkolják a viselkedésüket. A harmadik hipotézis tehát igazolódott,

miszerint inkább kommentben jelentkeznek segíteni, de igazából nem jellemző rájuk a jelentkezés a proszociális feladatoknál.

Érdekes jelenség a cyberbullying esetén, hogy a bully és victim szerep nem válik élesen szét, mint a tradicionális bullying esetén. A vizsgálat során, amikor annak elemzésére került sor, hogy mennyien vonódtak be bully/victim-ként ill. csak bully-ként, áldozatként, vagy egyáltalán nem, az derült ki, hogy a legtöbben nem vonódtak be (45 fő), míg csak zaklatóként csupán 3 fő, tisztán áldozatként 11-en, és áldozatként és zaklatóként egyaránt 14 fő vett részt. A mintában nagyon sok volt a nem bevonódók száma, ami nem kedvezett a kutatásnak. Többen nem vonódnak be a Facebook eseményeibe zaklatóként vagy proszociális viselkedést tanúsítva.

Meglepő eredmény, hogy a neten áldozattá válók sem jelentkeznek segíteni a proszociális feladatok esetén az áldozatoknak, de ez lehet azért, mivel nekik sem segít senki, ezért ők sem lesznek altruisták vagy pedig azért lettek áldozatok, mivel az EQ-juk alacsony, szociálisan nem olyan ügyesek, így nem jelentkeznek inkább segíteni. Aki áldozattá válik, az történetek esetén ő is zaklató kommentet fűz hozzá. Ennek oka, hogy gyakran, aki maga is áldozat, bántalmazóként fog fellépni, vagy már bántalmazó volt és ezután esett ő is áldozatul, de a két szerep nem válik el nagyon egymástól a cyberbullying esetén, ezt is bizonyítja ez az eredmény és az, hogy aki magas pontot ért el a Cyberbully Kérdőívben szignifikánsan magasat ért el a Cybervictim Kérdőívben is.

A Cyberbully Kérdőívben magas pontszámot elérők stratégiája a bully módon like-olás, nem like-olnak proszociális módon, az áldozat, vagy az ő segítésére fellépő gyerek képét például, viszont a proszociális megosztás jellemző rájuk és nem jelentkeznek, amikor segíthetnék az áldozatot.

Akik bully módon osztanak meg dolgokat, a képeket proszociális kontextusban is meg fogják osztani, szóval lehet, hogy a megosztás, mint stratégia nem működik a cyberbullying vizsgálatokor, mivel a másik két esetben élesebben eltért, hogy, aki az egyik viselkedésformát a bully kategóriában műveli, a proszociálisban nem tette. Vagy a gyerekek, ha megosztanak, nem igazán figyelik, hogy milyen céllal teszik ezt. Összességében inkább a hozzászólásokban és like-okban mutatkoztak inkább eredmények.

Aki a bully like-olás stratégiáját választja, nem fog proszociálisan kommentálni, vagyis segítő szándékkal az áldozat mellett kiállni. Ha valaki bántó módon szólt hozzá az

eseményekhez, nem jelentkeznek, amikor a történet során a tanár úr felkéri a diákokat, hogy segítsenek az áldozatoknak valamilyen iskolai feladatban, nem kommentál proszociálisan, és nem is like-olja az áldozat képét vagy annak a gyerekek a képét, aki kiáll az áldozat mellett.

Ha valaki proszociális módon like-olt, akkor szignifikánsan valószínűbb, hogy jelentkezni fog a tanár felkérésére, amikor azon van a sor. Ha valaki kiáll az áldozat mellett, kommentben támogatja, akkor ő nem marad semleges a történetek során, vagyis a segítő viselkedést nyújtók konzisztensen viselkedtek a feladat során.

Összegezve a Facebook-on zaklatóként viselkedő egyén nem rejtegeti a személyazonosságát és ő maga is verbális zaklatás áldozatává válik, viszont nem lesz hamisítás áldozata.

Összességében sikeresnek érzem a két kutatás eredményeit és fontosnak találom, hogy folytatódjanak a vizsgálódások a cyberbullying irányában, mivel nagyon releváns, hogy megismerjük ezt a rohamosan fejlődő és egyre több iskolában jelen lévő bántalmazási lehetőséget, mivel a gyerekek pszichés, szociális és fizikai állapotára is negatív hatásai lehetnek.

Felhasznált irodalom:

Abell, L., Brewer, G. (2014). Machiavellianism, self-monitoring, self-promotion and relational aggression on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 36: 258-262.

Andreou, E. (2004). Bully/victim problems and their association with Machiavellianism and self-efficacy in Greek primary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 74: 297-309.

Austin, E.J., Farrelly, D., Black, C., Moore, H. (2007). Emotional intelligence, machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences*, 43., 179-189.

Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E., Vernon, P.A. (2012). Relationships between bullying behaviours and the Dark Triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, 52: 571-575.

Barlow, A., Qualter, P., Stylianou, M. (2010) Relationships between machiavellianism, emotional intelligence and theory of mind in children. *Personality and Individual Differences*, 48. 78-82.

Baroncelli, A., Ciucci, E. (2014). Unique effects of different components of trait emotional intelligence in traditional bullying and cyberbullying. *Journal of Adolescence*, 37: 807-815.

Casas, J. A., Del Rey, R., Ortega-Ruiz, R. (2013). Bullying and cyberbullying: Convergent and divergent predictor variables. *Computers in Human Behavior*, 29: 580-587.

Cetin, B., Yaman, E., Peker, A. (2011). Cyber victim and bullying scale: A study of validity and reliability. *Computers and Education*, 57: 2261-2271.

Cole, M., Cole, S. (1997): Fejlődéslélektan. Budapest: Osiris Kiadó

Dambach, K. E. (2001): Pszichoterror (mobbing) az iskolában. Budapest: Akkord Kiadó

Dredge, R., Gleeson, J., Garcia, X. P. (2014). Presentation on Facebook and risk of cyberbullying victimisation. *Computers in Human Behavior*, 40: 16-22.

Garcia, D., Sikström, S. (2014). The dark side of Facebook: Semantic representations of status updates predict the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 67: 92-96.

Kerig, P. K., Stellwagen, K. K. (2010). Roles of callous-unemotional traits, narcissism and machiavellianism in childhood aggression. *J Psychopathol Behav Assess*, 32: 343-352.

Kwan, G. C. E., Skoric, M. M. (2013). Facebook bullying: An extension of battles in school. *Computers in Human Behavior*, 29: 16-25.

Lazuras, L., Barkoukis, V., Ourda, D., Tsorbatzoudis, H. (2013). A process model of cyberbullying in adolescence. *Computers in Human Behavior*, 29., 881-887.

Li, Q., (2006). Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*, 27: 157-170.

Mihály I. (2003): Az iskolai terror természetrajza. *Új Pedagógiai Szemle*, 9: 75-80.

Nagy H. (2010): *A képesség alapú intelligencia modell érvényességének empirikus elemzése*. Doktori (Ph. D.) értekezés. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Személyiség- és Egészségpszichológiai Program.

Olweus, D. (1994): Bullying at school: Long-Term Outcomes for the Victims and an Effective School-Based Intervention Program. In. Huesmann, L. R. (Ed.) *Aggressive Behavior: Current Perspectives*. New York: Plenum Press; 97-130.

Paál T. (2011). *Machiavelliánus döntéshozó stratégiák a szociális kapcsolatokban: A manipulatív viselkedés evolúciós perspektívája*. Doktori (Ph. D.) értekezés. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia Doktori Iskola, Evolúciós és Kognitív Pszichológiai Program.

Sahin, M. (2012). The relationship between the cyberbullying/cybervictimization and loneliness among adolescents. *Children and Youth Services Review*, 34., 834-837.

Slonje, R., Smith, P. K., Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29: 26-32.

Vassné Figula E., Margitics F., Barcsa L., Madácsi M., Pauwlik Zs., Rozgonyi T. (2009): Az iskolai erőszakkal kapcsolatban előforduló magatartásminták vizsgálata általános és középiskolai diákoknál. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 10., 77-110.

Wong, D.S.W., Chan, H.C.O., Cheng, C.H.K. (2014). Cyberbullying perpetration and victimization among adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 36, 133-140.

Mellékletek:

Az első és második vizsgálat során felhasznált passzív szülői nyilatkozatok

A felhasznált kérdőívek: általános kérdések

Kiddie Mach

Magányosság Kérdőív

Az érzelmi intelligenciára vonatkozó feladat válaszlapja

Cyberbully Kérdőív

Cybervictim Kérdőív

Facebook-on szimulált feladatok

Az első, ill. második vizsgálat során kapott SPSS táblázatok

BELEGYZŐ NYILATKOZAT

A Pécsi Tudományegyetem pszichológia szakos hallgatójaként az internethasználatra, gyermekük társas és empátiás készségeire vonatkozó kutatást szeretnék elvégezni abban a gimnáziumban, ahova az Ön gyermeke jár. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy mennyire befolyásolja a gyermekeik internetes közösségi oldalakon megjelenő aktivitását empátiás készségük és társas kapcsolataik. A vizsgálat kérdőíves, anonim és önkéntes alapon történik.

Kérjük, amennyiben nem ért egyet a fent leírt kutatással, és nem járul hozzá, hogy gyermeke részt vegyen a vizsgálatban, akkor küldje vissza aláírva jelen nyilatkozatot. Kérem, hogy ha kérdése van a kutatással kapcsolatban, keressen meg a fent megadott telefonon, e-mailen vagy a tanárokon keresztül.

Kutatást vezető hallgató: Arató Nikolett

Témavezető oktató: Lábadi Beatrix

Kérem, töltsse ki a megfelelő helyen és juttassa vissza, 2013. 04. 05 -ig :

☐

Nem járulok hozzá ahhoz, hogy nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.

Pécs, 2013.03.26.

BELEEGYEZŐ NYILATKOZAT

A Pécsi Tudományegyetem pszichológia szakos hallgatójaként az internethasználatra, gyermekük társas és empátiás készségeire vonatkozó kutatást szeretnék elvégezni abban a gimnáziumban, ahova az Ön gyermeke jár. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy mennyire befolyásolja a gyermekeik internetes közösségi oldalakon megjelenő aktivitását empátiás készségük és társas kapcsolataik. A vizsgálat kérdőíves, anonim, önkéntes alapon és online felületen történik.

Kérjük, amennyiben nem ért egyet a fent leírt kutatással, és nem járul hozzá, hogy gyermeke részt vegyen a vizsgálatban, akkor küldje vissza aláírva jelen nyilatkozatot. Kérem, hogy ha kérdése van a kutatással kapcsolatban, keressen meg a fent megadott telefonon, e-mailen vagy a tanárokon keresztül.

Kutatást vezető hallgató: Arató Nikolett

Témavezető oktató: Lábadi Beatrix

Kérem, töltsse ki a megfelelő helyen és juttassa vissza gyermekével az iskolába:

☐

Nem járulok hozzá ahhoz, hogy nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.

Pécs, 2013.11.11.

Kedves Kitöltő!

Arató Nikolett vagyok, a Pécsi Tudományegyetem másodéves pszichológia szakos hallgatója, a viselkedésdinamikai műhelymunkámhoz szeretném a segítségedet kérni. A következő tesztek kitöltése anonim, nincsenek jó vagy rossz válaszok, a tesztek kitöltése előtt néhány általános és internethasználatra vonatkozó kérdésre kellene válaszolni. Válaszaidat köszönöm☺

Nem: nő férfi

Kor:

Lakóhely: város falu

Tanulmányi átlag (félévi):

Matek eredmény (félévi):

Magyar eredmény (félévi):

Történelem eredmény (félévi):

Fizika eredmény (félévi):

Szülők iskolai végzettsége:

Anya:

8 általánosnál kevesebb

8 általános

szakmunkásképző

érettségi

egyetemi/főiskolai diploma

Apa:

8 általánosnál kevesebb

8 általános

szakmunkásképző

érettségi

egyetemi/főiskolai diploma

Milyen gyakran látogatod a következő közösségi oldalakat? Válaszodat jelöld x-szel a megfelelő helyen!

	Naponta	Hetente	Hetente többször	Havonta
facebook				
twitter				
myspace				
google+				
tumblr				
egyéb:				

Naponta hány órát töltesz internetezéssel?

Hétköznap: 0,5 óra

Hétféjén: 0,5 óra

1 óra

1 óra

2 óra

2 óra

3 óra

3 óra

4 óra

4 óra

5 óra

5 óra

5 óránál többet

5 óránál többet

Kitöltési útmutató: az alábbi állítások mindegyike alatt öt számot találsz. Ezek közül karikázd be azt, amely jelzi, mennyiben értesz egyet az adott állítással.

A számokhoz tartozó fokozatok:

1	2	3	4	5
egyáltalán nem értek egyet	inkább nem értek egyet	semleges	inkább egyetértek	teljes mértékben egyetértek

- 1.) Sose mond el, mit miért csinálsz, ha csak nem származik hasznod belőle.
1 2 3 4 5
- 2.) A legtöbb ember jó és kedves.
1 2 3 4 5
- 3.) A legjobban úgy lehet kijönni az emberekkel, ha azt mondjuk, ami boldoggá teszi őket.
1 2 3 4 5
- 4.) Csak akkor szabad megtenned valamit, ha biztos vagy benne, hogy az helyes.
1 2 3 4 5
- 5.) A legokosabb azt hinni, hogy minden ember rossz oldala megmutatkozik, ha lehetőség nyílik rá.
1 2 3 4 5
- 6.) Minden körülmények között becsületesnek kell lenni, bármiről legyen is szó.
1 2 3 4 5
- 7.) Néha meg kell bántani másokat, ahhoz, hogy elérd azt, amit akarsz.
1 2 3 4 5
- 8.) A legtöbb ember nem dolgozik keményen, ha csak nem kényszerítik rá őket.
1 2 3 4 5
- 9.) Jobb átlagosnak és becsületesnek lenni, mint híresnek és tisztességtelennek.
1 2 3 4 5
- 10.) Jobb megmondani valakinek, miért kéred a segítségét, mint kitalálni egy történetet, hogy rávedd, azt csinálja, amit te szeretnél.
1 2 3 4 5
- 11.) A sikeres emberek többnyire becsületesek és jók.
1 2 3 4 5
- 12.) Aki tökéletesen megbízik a másokban, az csak magának keresi a bajt.
1 2 3 4 5
- 13.) A bűnözők is ugyanolyanok, mint más emberek, kivéve, hogy elég buták, ezért könnyen elkapják őket.
1 2 3 4 5
- 14.) A legtöbb ember bátor.
1 2 3 4 5
- 15.) Okos dolog fontos emberekkel kedvesnek lenni, még akkor is, ha nem igazán kedveled őket.
1 2 3 4 5
- 16.) Lehetséges minden szempontból jónak lenni.
1 2 3 4 5
- 17.) Az emberek többségét nem lehet könnyen becsapni.
1 2 3 4 5
- 18.) Néha egy kicsit csalni kell, hogy megkapd, amit akarsz.
1 2 3 4 5
- 19.) Sosem helyes hazudni.
1 2 3 4 5
- 20.) Jobban fáj pénzt elveszíteni, mint egy barátot.
1 2 3 4 5

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire jellemzőek Rád. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1= Mindig igaz rám

2= Általában igaz rám

3= Néha igaz rám

4= Nagyon ritkán igaz rám

5= Egyáltalán nem igaz rám

Könnyen szerzek új barátokat az iskolában.	1	2	3	4	5
Szeretek olvasni.	1	2	3	4	5
Nincs senki, akivel beszélgethetnék az osztályomban.	1	2	3	4	5
Jól tudok együtt dolgozni az osztálytársaimmal.	1	2	3	4	5
Sokat nézek tévét.	1	2	3	4	5
Nehéz barátokat találnom az iskolában.	1	2	3	4	5
Szeretem az iskolát.	1	2	3	4	5
Sok barátom van az osztályban.	1	2	3	4	5
Egyedül érzem magam az iskolában.	1	2	3	4	5
Ha barátra van szükségem, találok az osztályomban.	1	2	3	4	5
Sokat sportolok.	1	2	3	4	5
Nehezen találok olyan diákokat az iskolában, akik kedvelnek engem.	1	2	3	4	5
Szeretem a tudományokat.	1	2	3	4	5
Senki sincs az iskolában, akivel lóghatnék.	1	2	3	4	5
Szeretem a zenét.	1	2	3	4	5
Jól kijövök az osztálytársaimmal.	1	2	3	4	5
Úgy érzem, az iskolában sok dologból kimaradok.	1	2	3	4	5
Nincsenek olyan diákok az iskolában, akikhez fordulhatnék, ha segítségre van szükségem.	1	2	3	4	5
Szeretek festeni és rajzolni.	1	2	3	4	5
Nem jövök ki a kortársaimmal az iskolában.	1	2	3	4	5
Magányos vagyok az iskolában.	1	2	3	4	5
Kedvelnek az osztálytársaim.	1	2	3	4	5
Nagyon szeretek társasjátékokkal játszani.	1	2	3	4	5
Nincsenek barátaim az osztályban.	1	2	3	4	5

1.	A	B	C	D	E
2.	A	B	C	D	E
3.	A	B	C	D	E
4.	A	B	C	D	E
5.	A	B	C	D	E
6.	A	B	C	D	E
7.	A	B	C	D	E
8.	A	B	C	D	
9.	A	B	C	D	
10.	A	B	C		
11.	A	B	C		
12.	A	B	C		
13.	A	B	C		
14.	A	B	C		
15.	A	B	C		
16.	A	B	C		
17.	A	B	C		
18.	A	B	C		
19.	A	B	C	D	
20.	A	B	C	D	E
21.	A	B	C	D	E

22.	A	B	C	D	E
23.	A	B	C	D	E
24.	A	B	C	D	E
25.	A	B	C	D	E
26.	A	B	C	D	E
27.	A	B	C	D	E
28.	A	B	C	D	E
29.	A	B	C	D	E

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire gyakran jellemzőek Rád ezek a viselkedésformák. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1=soha

2=ritkán

3=alkalmanként

4=gyakran

5=mindig

1. Pletykákat, híreket terjesztek az interneten.	1 2 3 4 5
2. Álneveket használok az interneten, hogy megzavarjak ezzel másokat.	1 2 3 4 5
3. Sértő szimbólumokat használok az interneten.	1 2 3 4 5
4. Gúnyolódok az interneten.	1 2 3 4 5
5. Viccet csinálok az interneten megosztott információkból.	1 2 3 4 5
6. A weboldalak híreihez sértő, goromba megjegyzéseket fűzök hozzá.	1 2 3 4 5
7. Lealacsonyító, megalázó kifejezéseket használok az interneten.	1 2 3 4 5
8. Engedély nélkül használom más(ok) személyazonosságát az interneten.	1 2 3 4 5
9. Elrejttem a személyazonosságomat az interneten.	1 2 3 4 5
10. Engedély nélkül lépek be más(ok) privát internetes profiljába.	1 2 3 4 5
11. Engedély nélkül feltöröm más(ok) privát weboldalát, internetes profilját.	1 2 3 4 5
12. E-mailen keresztül vírusos fájlokat, programokat küldök.	1 2 3 4 5
13. Engedély nélkül osztok meg videókat az interneten.	1 2 3 4 5
14. Más(ok) fényképeit a beleegyezésük nélkül is megosztom az interneten.	1 2 3 4 5
15. Bántó szándékkal szerkesztek át képeket az interneten.	1 2 3 4 5
16. Sértő, megalázó kifejezéseket használok e-mailekben.	1 2 3 4 5
17. Rágalmazásra használom az internetet.	1 2 3 4 5
18. Az internetet saját népszerűsítésem növelésére használom.	1 2 3 4 5
19. Tisztességtelen dolgokra, csalásra használom az internetet.	1 2 3 4 5

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire gyakran történnek meg Veled vagy fordulnak elő a környezetekben a következő események. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1=soha

2=ritkán

3=alkalmanként

4=gyakran

5=mindig

1. Pletykákat, híreket terjesztenek rólam az interneten.	1 2 3 4 5
2. Mások álneveket használnak az interneten, hogy megzavarjanak ezzel.	1 2 3 4 5
3. Sértő szimbólumokat használnak ellenem az interneten.	1 2 3 4 5
4. Gúnyolódnak rajtam az interneten.	1 2 3 4 5
5. Viccet csinálnak az interneten megosztott információimból.	1 2 3 4 5
6. A weboldalak híreihez sértő, goromba megjegyzéseket fűznek hozzá.	1 2 3 4 5
7. Lealacsonyító, megalázó kifejezéseket használnak az interneten.	1 2 3 4 5
8. Engedély nélkül használják a személyazonosságomat az interneten.	1 2 3 4 5
9. Elrejtik a személyazonosságukat az interneten.	1 2 3 4 5
10. Mások engedély nélkül lépnek be a privát internetes profilomba.	1 2 3 4 5
11. Engedély nélkül feltörik a privát weboldalamat, internetes profilomat.	1 2 3 4 5
12. E-mailen keresztül vírusos fájlokat, programokat küldenek nekem.	1 2 3 4 5
13. Engedély nélkül osztanak meg rólam videókat az interneten.	1 2 3 4 5
14. A fényképeimet a beleegyezésem nélkül is megosztják az interneten.	1 2 3 4 5
15. Bántó szándékkal szerkesztenek át képeket rólam az interneten.	1 2 3 4 5
16. Sértő, megalázó kifejezéseket használnak e-mailekben.	1 2 3 4 5
17. Rágalmazásra használják az internetet.	1 2 3 4 5
18. Mások az internetet saját maguk népszerűsítésére használják.	1 2 3 4 5
19. Tisztességtelen dolgokra, csalásra használják az internetet.	1 2 3 4 5

Kedves Kitöltő!

Arató Nikolett vagyok, a Pécsi Tudományegyetem harmadéves pszichológia szakos hallgatója, a fejlődéslélektan műhelymunkámhoz szeretném a segítségedet kérni. A következő tesztek kitöltése anonim, nincsenek jó vagy rossz válaszok, a tesztek kitöltése előtt néhány általános és internethasználatra vonatkozó kérdésre kellene válaszolni. Válaszaidat köszönöm:)

Nem:

Kor:

Kedves Kitöltő! Ebben feladatban arra szeretnék megkérni, hogy képzelj el magad a következő osztályközösség életének részeként.

Az osztály bemutatása:

Petra: 'Piggy'-nek nevezik, kevesen szeretik, nem szokott részt venni az osztályközösség életében.

Peti: kevés barátja van, nem jön ki jól a többi fiúval az osztályban és nem túl jó tanuló

Balázs: nagyon népszerű az osztályban, jó sportoló, az osztály egyik szószólója

Csilla: csinos lány, sokszor szervezőként vesz részt az osztálytevékenységekben, sok barátja van

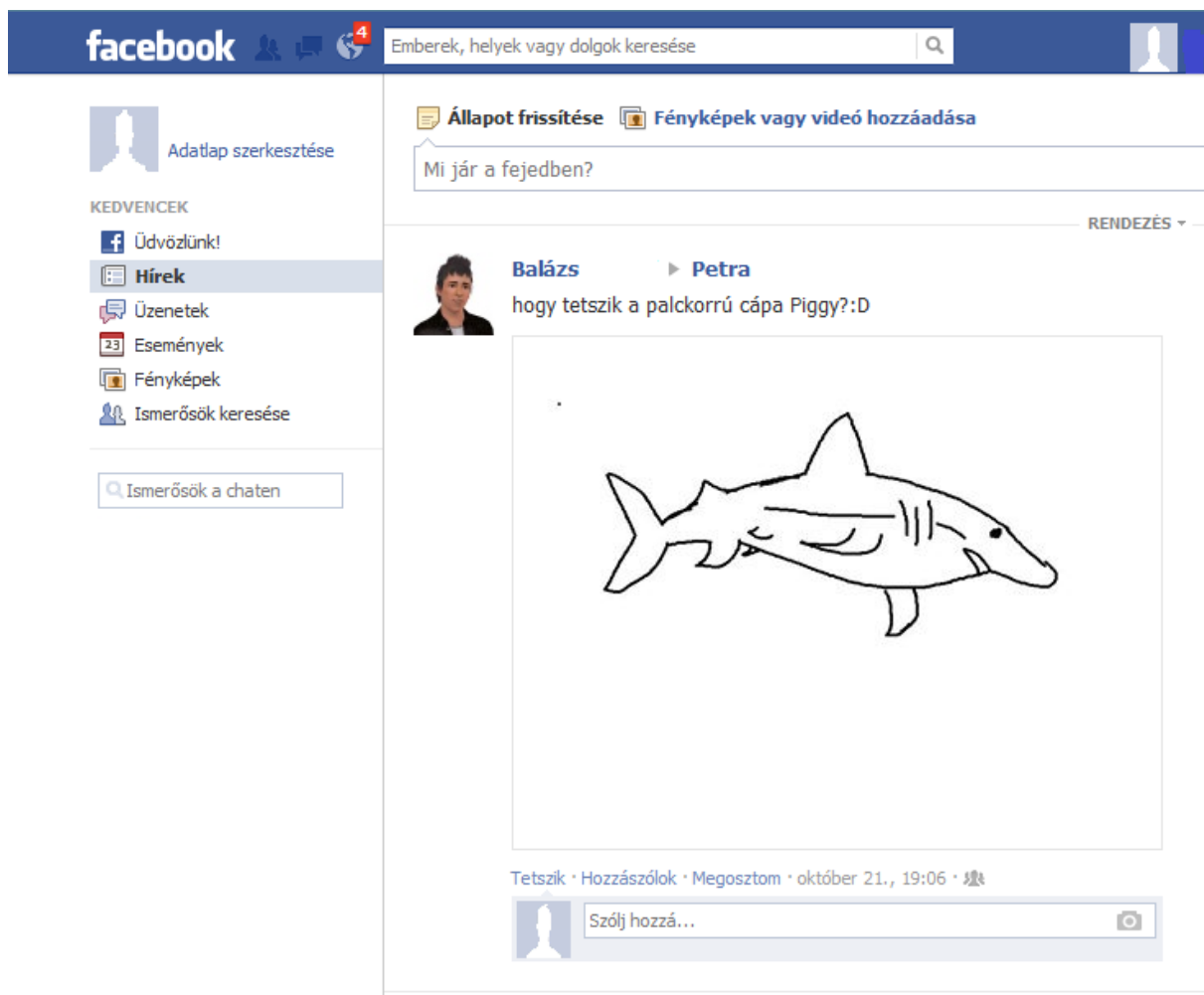
Réka: jó tanuló, mindig kiáll az osztálytársai, barátai mellett

Tomi: szintén jó tanuló, kedves, jószívű, szerény srác

A feladatod az lesz, hogy eldöntsd, hogyan reagálnál az alábbiakban leírt események esetén, amik mindig a Facebook-on fognak megjelenni. El kell döntened, hogy "like"-olnád, megosztanád vagy kommentálnád az eseményeket, nincs lehetőség arra, hogy ne reagálj a feltűnő képekre. Az 'Egyéb' kategóriánál lesz majd lehetőség a hozzászólásodat leírni.

Nincsenek jó vagy rossz válaszok, az őszinte reakcióidra vagyok kíváncsi.

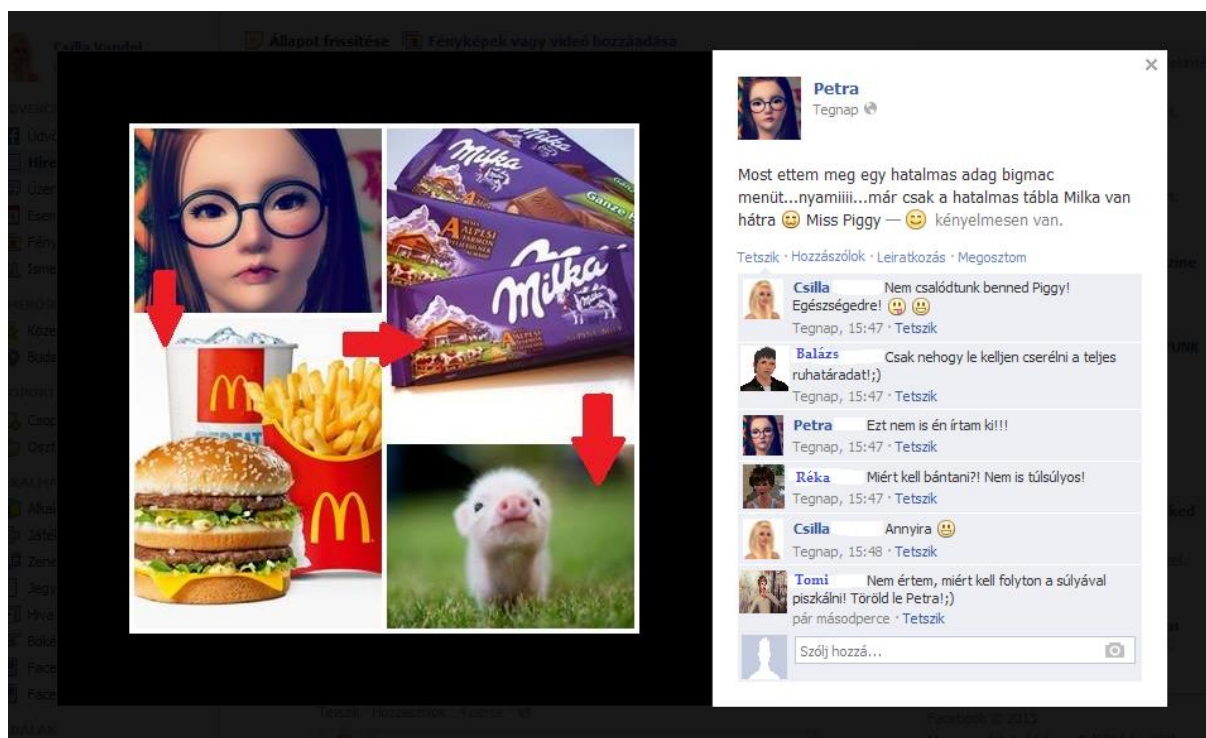
1. Biológia órán felelés van. Petrán van a sor, hogy bizonyítsa, tanult-e vagy sem. A felelés alatt többször palackorrú cápát mond a delfin helyett, amin az osztály jót nevet. Az eset napján este felmész a Facebook oldaladra és a következőt látod a faladon feltűnni:

Hogyan reagálsz erre a képre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

2. Petrának valaki feltörte a Facebook profilját az osztályból. Nem tudjátok, ki volt az, de a következőt osztotta meg aznap Petra helyett:

Mi a te reakciód ebben az esetben?

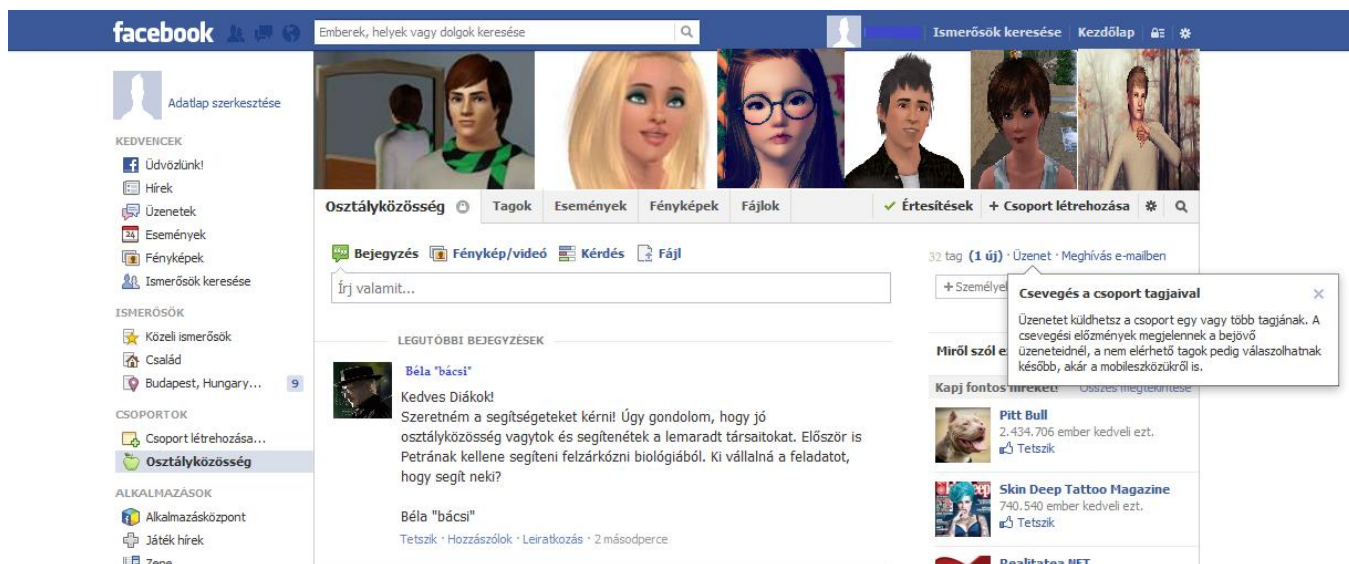
Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

3. Petra megváltoztatta a profilképét. Hogyan reagálsz erre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

4. Az osztálynak van egy közös csoportja, ahol a tanárok tudnak nektek üzeni, meg tudjátok beszélni a házi feladatokat és meg tudjátok osztani egymással a fontos híreket. Itt látod a következő felszólítást a biológia tanártól, amiben megkér valakit az osztályból, hogy segítsen Petrának felzárkózni a tantárgyából:

Jelentkezel segíteni?	
Igen	Nem
Ha igen a válaszd, akkor	
kommentben jelentkezel a tanár bejegyzéséhez (ahol mindenki látja)/	privát üzenetet írsz inkább?

5. Testnevelés órán Peti ügyetlenkedik, az osztályból pár másik fiú pedig szándékosan szabálytalankodik is vele szemben. Belerúgnak, fellökik, agresszívan viselkednek vele szemben. Este a Facebook-on a következő bejegyzés érkezik Peti oldalára:

Hogyan reagálsz te ebben az esetben?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

6. Csilla megváltoztatta a profilképét. Hogyan reagálsz erre?

Csilla
 megváltoztatta a profilképét.

Tetszik · Hozzászólók · Tegnap, 16:43 ·

 Szólj hozzá...

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

7. Peti fiókját is sikerült feltörni a rejtélyes osztálytársnak. Peti helyett osztának meg sátuszjelentést a Facebook-on és az osztálytársaid pedig nem hagyhatják szó nélkül az esetet. A következő kép jelenik meg a faladon:

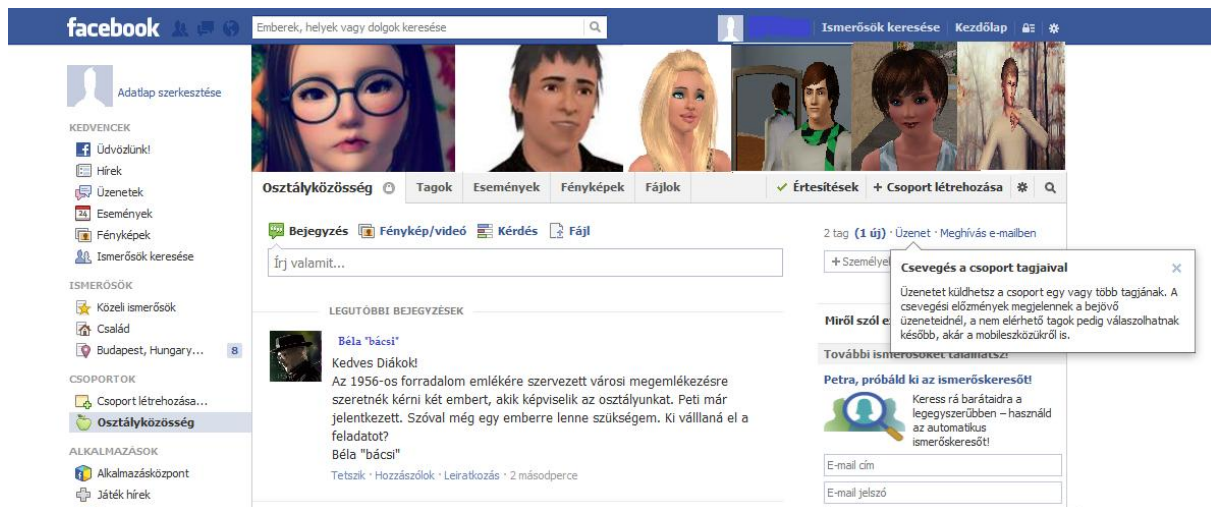

Mi a te reakciód ebben az esetben?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

8. A tanár úr ismét ír az osztály közös Facebook csoportjába, ahol jelentkezőket vár az október 23-i városi megemlékezésen való részvételre. Két diákra van szüksége, hogy

képviseljük az osztályt. Peti már jelentkezett a feladatra, mellé kellene még valaki, aki részt vesz a feladatban:

Jelentkeznél a feladatra?	
Igen	Nem
Ha igen a válaszod, akkor	
kommentben jelentkezel a tanár bejegyzéséhez (ahol mindenki látja)/	privát üzenetet írsz inkább?

9. Tomi új képet töltött fel. Hogyan reagálsz erre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

Az első vizsgálatban kapott SPSS táblázatok:

A Kiddie Mach reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,675	20

A Magányosság Kérdőív reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,970	16

A cyberbullynig skála zaklatóvá válás részének reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,599	19

A cyberbullying skála áldozattá válás részének reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,854	19

A cyberbullying-ot vizsgáló lineáris regresszió analízis eredménye:

ANOVA ⁱ						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	315,068	9	35,008	4,773	,000 ^a
	Residual	484,090	66	7,335		
	Total	799,158	75			
2	Regression	315,050	8	39,381	5,450	,000 ^b
	Residual	484,108	67	7,225		
	Total	799,158	75			
3	Regression	314,465	7	44,924	6,303	,000 ^c
	Residual	484,693	68	7,128		
	Total	799,158	75			
4	Regression	313,056	6	52,176	7,406	,000 ^d
	Residual	486,101	69	7,045		
	Total	799,158	75			
5	Regression	306,827	5	61,365	8,725	,000 ^e
	Residual	492,331	70	7,033		
	Total	799,158	75			
6	Regression	300,363	4	75,091	10,689	,000 ^f
	Residual	498,795	71	7,025		
	Total	799,158	75			
7	Regression	295,895	3	98,632	14,111	,000 ^g
	Residual	503,263	72	6,990		
	Total	799,158	75			
8	Regression	283,543	2	141,771	20,072	,000 ^h
	Residual	515,615	73	7,063		
	Total	799,158	75			

a. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

b. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

c. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

d. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, internet_hetvege

e. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, internet_hetkoznap, internet_hetvege

f. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, internet_hetvege

g. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach

h. Predictors: (Constant), cybervictim, mach

i. Dependent Variable: cyberbully

A cybervictim-et vizsgáló lineáris regresszió analízis eredménye:

ANOVA¹

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1977,768	11	179,797	3,657	,000 ^a
	Residual	3146,758	64	49,168		
	Total	5124,526	75			
2	Regression	1975,469	10	197,547	4,078	,000 ^b
	Residual	3149,058	65	48,447		
	Total	5124,526	75			
3	Regression	1953,137	9	217,015	4,516	,000 ^c
	Residual	3171,389	66	48,051		
	Total	5124,526	75			
4	Regression	1913,875	8	239,234	4,992	,000 ^d
	Residual	3210,652	67	47,920		
	Total	5124,526	75			
5	Regression	1864,815	7	266,402	5,557	,000 ^e
	Residual	3259,711	68	47,937		
	Total	5124,526	75			
6	Regression	1801,276	6	300,213	6,233	,000 ^f
	Residual	3323,251	69	48,163		
	Total	5124,526	75			
7	Regression	1729,334	5	345,867	7,131	,000 ^g
	Residual	3395,192	70	48,503		
	Total	5124,526	75			
8	Regression	1686,538	4	421,634	8,707	,000 ^h
	Residual	3437,988	71	48,422		
	Total	5124,526	75			
9	Regression	1590,081	3	530,027	10,797	,000 ⁱ
	Residual	3534,445	72	49,090		
	Total	5124,526	75			

a. Predictors: (Constant), magany, CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, EI, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

b. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, EI, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

c. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

d. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, internet_hetkoznap

e. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetkoznap

f. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetkoznap

g. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, internet_hetkoznap

h. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, internet_hetkoznap

Az egy szempontos függetlenmintás varianciaanalízis eredménye:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
felevi_atlag	Between Groups	,955	2	,478	2,495	,088
	Within Groups	17,036	89	,191		
	Total	17,991	91			
EI	Between Groups	39,743	2	19,871	2,111	,127
	Within Groups	847,375	90	9,415		
	Total	887,118	92			
CBP_CVB	Between Groups	38,919	2	19,459	6,297	,003
	Within Groups	278,114	90	3,090		
	Total	317,032	92			
CBP_HI	Between Groups	,795	2	,398	,235	,791
	Within Groups	148,875	88	1,692		
	Total	149,670	90			
CBP_CF	Between Groups	24,257	2	12,128	4,660	,012
	Within Groups	231,613	89	2,602		
	Total	255,870	91			
CBV_CVB	Between Groups	4,799	2	2,400	,175	,840
	Within Groups	1233,717	90	13,708		
	Total	1238,516	92			
CBV_HI	Between Groups	4,858	2	2,429	,490	,614
	Within Groups	440,826	89	4,953		
	Total	445,685	91			
CBV_CF	Between Groups	34,157	2	17,078	1,453	,239
	Within Groups	1058,102	90	11,757		
	Total	1092,258	92			
cyberbully	Between Groups	107,847	2	53,924	4,797	,011
	Within Groups	977,975	87	11,241		
	Total	1085,822	89			
cybervictim	Between Groups	45,690	2	22,845	,328	,721
	Within Groups	6193,386	89	69,589		
	Total	6239,076	91			
magany	Between Groups	1122,777	2	561,388	2,669	,075
	Within Groups	18299,012	87	210,333		
	Total	19421,789	89			

A leíró statisztikák eredményei:

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Nem	93	0	1	,70	,461
Kor	93	12	16	14,57	1,026
Valid N (listwise)	93				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
mach	85	33,00	74,00	52,2471	7,82381
Valid N (listwise)	85				

A második vizsgálathoz tartozó SPSS táblázatok:

Lineáris regresszió1:

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,440 ^a	,194	,159	2,08738

a. Predictors: (Constant), cyberbully, MACH_ÖSSZ, cybervictim

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-3,284	1,563		-2,101	,039
	MACH_ÖSSZ	,085	,034	,307	2,545	,013
	cybervictim	,009	,021	,075	,430	,668
	cyberbully	,021	,022	,154	,921	,360

a. Dependent Variable: Facebook_bully

Lineáris regresszió2:

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,621 ^a	,386	,287	1,92214

a. Predictors: (Constant), CBV_CF, MACH_2, MACH_4, MACH_1, CBP_HI, MACH_3, CBP_CVB, CBV_HI, CBV_CVB, CBP_CF

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,360	1,842		-,195	,846
	MACH_1	,064	,085	,112	,749	,457
	MACH_2	,002	,070	,003	,026	,980
	MACH_3	,045	,093	,071	,486	,629
	MACH_4	,140	,117	,156	1,199	,235
	CBP_CVB	,076	,098	,234	,773	,442
	CBP_HI	-,316	,100	-,608	-3,158	,002
	CBP_CF	,174	,123	,523	1,418	,161

CBV_CVB	,161	,085	,520	1,894	,063
CBV_HI	-,088	,115	-,200	-,767	,446
CBV_CF	-,133	,074	-,414	-1,804	,076

a. Dependent Variable: Facebook_bully

Lineáris regresszió3:

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,451 ^a	,203	,169	3,48889

a. Predictors: (Constant), cyberbully, MACH_ÖSSZ, cybervictim

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	11,163	2,613		4,273	,000
	MACH_ÖSSZ	-,042	,056	-,089	-,747	,458
	cybervictim	,069	,036	,335	1,931	,058
	cyberbully	-,140	,037	-,624	-3,760	,000

a. Dependent Variable: Facebook_prosocial

Lineáris regresszió4:

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,546 ^a	,298	,185	3,455	,298	2,631	10	62	,010

a. Predictors: (Constant), CBV_CF, MACH_2, MACH_4, MACH_1, CBP_HI, MACH_3, CBP_CVB, CBV_HI, CBV_CVB, CBP_CF

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	12,312	3,310		3,719	,000
	MACH_1	-,207	,153	-,217	-1,350	,182
	MACH_2	-,087	,125	-,082	-,697	,488
	MACH_3	,080	,167	,075	,478	,634
	MACH_4	-,090	,210	-,059	-,428	,670
	CBP_CVB	,143	,176	,263	,813	,419

CBP_HI	,188	,180	,215	1,046	,299
CBP_CF	-,607	,221	-1,083	-2,746	,008
CBV_CVB	-,009	,152	-,018	-,061	,952
CBV_HI	-,078	,207	-,105	-,377	,707
CBV_CF	,269	,132	,499	2,035	,046

a. Dependent Variable: Facebook_prosocial

Egyszempontos független mintás ANOVA a bully/victim, victim, not involved csoportok közötti eltérés vizsgálatára:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Facebook_bully	Between Groups	34,223	2	17,111	3,467	,037
	Within Groups	330,649	67	4,935		
	Total	364,871	69			
Facebook_prosocial	Between Groups	95,895	2	47,948	3,441	,038
	Within Groups	933,547	67	13,934		
	Total	1029,443	69			
MACH_1	Between Groups	18,629	2	9,315	,552	,578
	Within Groups	1130,871	67	16,879		
	Total	1149,500	69			
MACH_2	Between Groups	57,888	2	28,944	2,260	,112
	Within Groups	858,183	67	12,809		
	Total	916,071	69			
MACH_3	Between Groups	210,093	2	105,046	9,866	,000
	Within Groups	713,350	67	10,647		
	Total	923,443	69			
MACH_4	Between Groups	66,019	2	33,010	6,119	,004
	Within Groups	361,423	67	5,394		
	Total	427,443	69			
MACH_ÖSSZ	Between Groups	641,429	2	320,714	5,167	,008
	Within Groups	4158,857	67	62,072		
	Total	4800,286	69			

Multiple Comparisons

Post Hoc Tests: Bonferroni

Dependent Variable	(I) involved as	(J) involved as	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Facebook_bully	not involved	victim	-,265	,747	1,000	-2,10	1,57
		bully/victim	-1,784*	,680	,032	-3,45	-,11
	victim	not involved	,265	,747	1,000	-1,57	2,10
		bully/victim	-1,519	,895	,283	-3,72	,68
		not involved	1,784*	,680	,032	,11	3,45
		victim	1,519	,895	,283	-,68	3,72
Facebook_social	not involved	victim	-,337	1,256	1,000	-3,42	2,75
		bully/victim	2,844*	1,142	,046	,04	5,65
	victim	not involved	,337	1,256	1,000	-2,75	3,42
		bully/victim	3,182	1,504	,114	-,51	6,87
		not involved	-2,844*	1,142	,046	-5,65	-,04
		victim	-3,182	1,504	,114	-6,87	,51
MACH_1	not involved	victim	-,808	1,382	1,000	-4,20	2,59
		bully/victim	,913	1,257	1,000	-2,17	4,00
	victim	not involved	,808	1,382	1,000	-2,59	4,20
		bully/victim	1,721	1,655	,907	-2,34	5,79
		not involved	-,913	1,257	1,000	-4,00	2,17
		victim	-1,721	1,655	,907	-5,79	2,34
MACH_2	not involved	victim	-1,584	1,204	,578	-4,54	1,37
		bully/victim	-2,097	1,095	,179	-4,79	,59
	victim	not involved	1,584	1,204	,578	-1,37	4,54
		bully/victim	-,513	1,442	1,000	-4,05	3,03
		not involved	2,097	1,095	,179	-,59	4,79
		victim	,513	1,442	1,000	-3,03	4,05
MACH_3	not involved	victim	-1,917	1,098	,256	-4,61	,78
		bully/victim	-4,359*	,999	,000	-6,81	-1,91
	victim	not involved	1,917	1,098	,256	-,78	4,61
		bully/victim	-2,442	1,315	,203	-5,67	,79
		not involved	4,359*	,999	,000	1,91	6,81
		victim	2,442	1,315	,203	-,79	5,67
MACH_4	not involved	victim	,976	,781	,648	-,94	2,89
		bully/victim	-2,076*	,711	,014	-3,82	-,33
	victim	not involved	-,976	,781	,648	-2,89	,94
		bully/victim	-3,052*	,936	,005	-5,35	-,75

MACH_ÖSSZ	bully/victim	not involved	2,076*	,711	,014	,33	3,82
		victim	3,052*	,936	,005	,75	5,35
	not involved	victim	-3,333	2,650	,638	-9,84	3,17
		bully/victim	-7,619*	2,411	,007	-13,54	-1,70
	victim	not involved	3,333	2,650	,638	-3,17	9,84
		bully/victim	-4,286	3,174	,545	-12,08	3,51
	bully/victim	not involved	7,619*	2,411	,007	1,70	13,54
		victim	4,286	3,174	,545	-3,51	12,08

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Többszemponyos független mintás ANOVA a jelentkezés vizsgálatára:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_1	Between Groups	148,676	1	148,676	10,478	,002
	Within Groups	1007,406	71	14,189		
	Total	1156,082	72			
MACH_2	Between Groups	7,744	1	7,744	,598	,442
	Within Groups	919,625	71	12,952		
	Total	927,370	72			
MACH_3	Between Groups	171,093	1	171,093	16,090	,000
	Within Groups	754,990	71	10,634		
	Total	926,082	72			
MACH_4	Between Groups	15,061	1	15,061	2,406	,125
	Within Groups	444,418	71	6,259		
	Total	459,479	72			
MACH_ÖSSZ	Between Groups	695,456	1	695,456	11,991	,001
	Within Groups	4117,914	71	57,999		
	Total	4813,370	72			
cybervictim	Between Groups	795,323	1	795,323	2,333	,131
	Within Groups	24201,307	71	340,863		
	Total	24996,630	72			
cyberbully	Between Groups	546,974	1	546,974	1,903	,172
	Within Groups	20411,656	71	287,488		
	Total	20958,630	72			
Facebook_bully	Between Groups	7,818	1	7,818	1,520	,222
	Within Groups	365,168	71	5,143		
	Total	372,986	72			
Facebook_prosocial	Between Groups	18,345	1	18,345	1,258	,266
	Within Groups	1035,764	71	14,588		
	Total	1054,110	72			

Többszemponyos független mintás ANOVA a jelentkezőmódra az első proszociális feladatban:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_1	Between Groups	6,429	1	6,429	,348	,560
	Within Groups	480,000	26	18,462		
	Total	486,429	27			
MACH_2	Between Groups	2,670	1	2,670	,339	,566
	Within Groups	205,044	26	7,886		
	Total	207,714	27			
MACH_3	Between Groups	2,401	1	2,401	,233	,634
	Within Groups	268,278	26	10,318		
	Total	270,679	27			
MACH_4	Between Groups	14,896	1	14,896	5,290	,030
	Within Groups	73,211	26	2,816		
	Total	88,107	27			
MACH_ÖSSZ	Between Groups	1,537	1	1,537	,039	,845
	Within Groups	1019,178	26	39,199		
	Total	1020,714	27			
cybervictim	Between Groups	239,207	1	239,207	1,175	,288
	Within Groups	5290,900	26	203,496		
	Total	5530,107	27			
cyberbully	Between Groups	561,334	1	561,334	3,130	,089
	Within Groups	4663,344	26	179,359		
	Total	5224,679	27			
Facebook_bully	Between Groups	,013	1	,013	,006	,941
	Within Groups	58,844	26	2,263		
	Total	58,857	27			
Facebook_prosocial	Between Groups	3,353	1	3,353	,210	,651
	Within Groups	415,611	26	15,985		
	Total	418,964	27			

Többszemponyos független mintás ANOVA a jelentkezőmódra a második proszociális feladatban:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_1	Between Groups	1,190	1	1,190	,064	,803
	Within Groups	485,238	26	18,663		
	Total	486,429	27			
MACH_2	Between Groups	,000	1	,000	,000	1,000
	Within Groups	207,714	26	7,989		
	Total	207,714	27			
MACH_3	Between Groups	,964	1	,964	,093	,763
	Within Groups	269,714	26	10,374		
	Total	270,679	27			
MACH_4	Between Groups	,012	1	,012	,004	,953
	Within Groups	88,095	26	3,388		
	Total	88,107	27			
MACH_ÖSSZ	Between Groups	3,857	1	3,857	,099	,756
	Within Groups	1016,857	26	39,110		
	Total	1020,714	27			
cybervictim	Between Groups	520,012	1	520,012	2,699	,112
	Within Groups	5010,095	26	192,696		
	Total	5530,107	27			
cyberbully	Between Groups	1384,298	1	1384,298	9,372	,005
	Within Groups	3840,381	26	147,707		
	Total	5224,679	27			
Facebook_bully	Between Groups	12,190	1	12,190	6,792	,015
	Within Groups	46,667	26	1,795		
	Total	58,857	27			
Facebook_prosocial	Between Groups	26,298	1	26,298	1,741	,198
	Within Groups	392,667	26	15,103		
	Total	418,964	27			

Pearson-féle korrelációs táblázat:

		Correlations				
		MACH_ÖSSZ	cybervictim	cyberbully	Facebook_bully	Facebook_prosocial
MACH_ÖSSZ	Pearson Correlation	1	,442**	,346**	,393**	-,157
	Sig. (2-tailed)		,000	,003	,001	,183
	N	73	73	73	73	73
cybervictim	Pearson Correlation	,442**	1	,762**	,328**	-,180
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,005	,127
	N	73	73	73	73	73
cyberbully	Pearson Correlation	,346**	,762**	1	,317**	-,400**
	Sig. (2-tailed)	,003	,000		,006	,000
	N	73	73	73	73	73
Facebook_bully	Pearson Correlation	,393**	,328**	,317**	1	-,636**
	Sig. (2-tailed)	,001	,005	,006		,000
	N	73	73	73	73	73
Facebook_prosocial	Pearson Correlation	-,157	-,180	-,400**	-,636**	1
	Sig. (2-tailed)	,183	,127	,000	,000	
	N	73	73	73	73	73

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Kiddie Mach reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,661	18

Cyberbullying skála reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,966	19

Cybervictim skála reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,961	19

Perason-féle korrelációs táblázat:

		Correlations										
		MACH_ÖSSZ	cybervictim	cyberbully	Bully_like	Bully_comment	Bully_share	Proszoc_like	Proszoc_comment	Proszoc_share	neutral	volunt
MACH_ÖSSZ	Pearson Correlation	1	,442**	,346**	,001	,496**	-,129	-,426**	-,072	-,001	-,023	-,415**
	Sig. (2-tailed)		,000	,003	,991	,000	,276	,000	,547	,996	,846	,000
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
cybervictim	Pearson Correlation	,442**	1	,762**	,109	,312**	,092	-,315**	-,138	,299*	-,025	-,237*
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,357	,007	,439	,007	,243	,010	,834	,044
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
cyberbully	Pearson Correlation	,346**	,762**	1	,318**	,163	,144	-,269*	-,377**	,383**	-,056	-,247*
	Sig. (2-tailed)	,003	,000		,006	,168	,226	,021	,001	,001	,637	,035
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Bully_like	Pearson Correlation	,001	,109	,318**	1	,022	,096	-,035	-,615**	,134	-,116	,085
	Sig. (2-tailed)	,991	,357	,006		,853	,417	,767	,000	,259	,328	,476
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Bully_comment	Pearson Correlation	,496**	,312**	,163	,022	1	,001	-,540**	-,249*	-,072	,039	-,316**
	Sig. (2-tailed)	,000	,007	,168	,853		,992	,000	,034	,545	,744	,006
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Bully_share	Pearson Correlation	-,129	,092	,144	,096	,001	1	-,156	-,217	,426**	-,100	-,039
	Sig. (2-tailed)	,276	,439	,226	,417	,992		,189	,065	,000	,399	,745
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Proszoc_like	Pearson Correlation	-,426**	-,315**	-,269*	-,035	-,540**	-,156	1	,020	-,224	-,194	,233*
	Sig. (2-tailed)	,000	,007	,021	,767	,000	,189		,866	,057	,101	,047
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Proszoc_comment	Pearson Correlation	-,072	-,138	-,377**	-,615**	-,249*	-,217	,020	1	-,136	-,275*	,192
	Sig. (2-tailed)	,547	,243	,001	,000	,034	,065	,866		,252	,018	,104
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
Proszoc_share	Pearson Correlation	-,001	,299*	,383**	,134	-,072	,426**	-,224	-,136	1	-,056	-,154
	Sig. (2-tailed)	,996	,010	,001	,259	,545	,000	,057	,252		,637	,194
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
neutral	Pearson Correlation	-,023	-,025	-,056	-,116	,039	-,100	-,194	-,275*	-,056	1	-,097
	Sig. (2-tailed)	,846	,834	,637	,328	,744	,399	,101	,018	,637		,414
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
volunt	Pearson Correlation	-,415**	-,237*	-,247*	,085	-,316**	-,039	,233*	,192	-,154	-,097	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,044	,035	,476	,006	,745	,047	,104	,194	,414	
	N	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73	73

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Pearson-féle korreláció: (első vizsgálat: Kiddie Mach, Cyberbullying Kérdőív, EQ, Magányosság Kérdőív eredményeivel, a hétvégi/hétköznapi internethasználattal és a félévi átlaggal)

		felevi_atlag	internet_hetkoznap	internet_hetvege	EI	CBP_CVB	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF	mach	cyberbully	cybervictim	magany
felevi_atlag	Pearson Correlation	1	-,243*	-,228*	,318**	-,259*	,010	-,168	-,194	-,148	-,245*	-,278*	-,206	-,223*	-,081
	Sig. (2-tailed)		,019	,029	,002	,013	,925	,111	,064	,161	,019	,010	,053	,034	,450
	N	92	92	92	92	92	90	91	92	91	92	84	89	91	89
internet_hetkoznap	Pearson Correlation	-,243*	1	,728**	-,052	,217*	,009	,198	,193	,141	,046	,265*	,232*	,140	,125
	Sig. (2-tailed)	,019		,000	,619	,037	,930	,059	,064	,179	,661	,014	,028	,184	,242
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
internet_hetvege	Pearson Correlation	-,228*	,728**	1	-,062	,184	,018	,196	,256*	,190	,217*	,228*	,204	,259*	,134
	Sig. (2-tailed)	,029	,000		,554	,077	,862	,061	,013	,069	,037	,036	,054	,013	,207
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
EI	Pearson Correlation	,318**	-,052	-,062	1	-,220*	,051	-,278**	-,225*	-,073	-,192	-,202	-,228*	-,195	-,124
	Sig. (2-tailed)	,002	,619	,554		,034	,632	,007	,030	,489	,066	,064	,030	,062	,246
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBP_CVB	Pearson Correlation	-,259*	,217*	,184	-,220*	1	,047	,573**	,388**	,301**	,388**	,469**	,827**	,411**	,091
	Sig. (2-tailed)	,013	,037	,077	,034		,659	,000	,000	,004	,000	,000	,000	,000	,394
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBP_HI	Pearson Correlation	,010	,009	,018	,051	,047	1	,093	,245*	,375**	,290**	-,101	,444**	,326**	,076
	Sig. (2-tailed)	,925	,930	,862	,632	,659		,381	,019	,000	,005	,364	,000	,002	,480
	N	90	91	91	91	91	91	90	91	90	91	83	90	90	88
CBP_CF	Pearson Correlation	-,168	,198	,196	-,278**	,573**	,093	1	,300**	,243*	,415**	,364**	,820**	,369**	,072
	Sig. (2-tailed)	,111	,059	,061	,007	,000	,381		,004	,020	,000	,001	,000	,000	,500
	N	91	92	92	92	92	90	92	92	91	92	84	90	91	89
CBV_CVB	Pearson Correlation	-,194	,193	,256*	-,225*	,388**	,245*	,300**	1	,651**	,690**	,235*	,437**	,905**	,074
	Sig. (2-tailed)	,064	,064	,013	,030	,000	,019	,004		,000	,000	,031	,000	,000	,490
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBV_HI	Pearson Correlation	-,148	,141	,190	-,073	,301**	,375**	,243*	,651**	1	,662**	,119	,422**	,832**	,042
	Sig. (2-tailed)	,161	,179	,069	,489	,004	,000	,020	,000		,000	,281	,000	,000	,698
	N	91	92	92	92	92	90	91	92	92	92	84	89	92	89
CBV_CF	Pearson Correlation	-,245*	,046	,217*	-,192	,388**	,290**	,415**	,690**	,662**	1	,101	,504**	,901**	,095
	Sig. (2-tailed)	,019	,661	,037	,066	,000	,005	,000	,000	,000		,359	,000	,000	,371
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
mach	Pearson Correlation	-,278*	,265*	,228*	-,202	,469**	-,101	,364**	,235*	,119	,101	1	,384**	,169	,148
	Sig. (2-tailed)	,010	,014	,036	,064	,000	,364	,001	,031	,281	,359		,000	,124	,184
	N	84	85	85	85	85	83	84	85	84	85	85	82	84	82
cyberbully	Pearson Correlation	-,206	,232*	,204	-,228*	,827**	,444**	,820**	,437**	,422**	,504**	,384**	1	,514**	,112
	Sig. (2-tailed)	,053	,028	,054	,030	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,302
	N	89	90	90	90	90	90	90	90	89	90	82	90	89	87
cybervictim	Pearson Correlation	-,223*	,140	,259*	-,195	,411**	,326**	,369**	,905**	,832**	,901**	,169	,514**	1	,079
	Sig. (2-tailed)	,034	,184	,013	,062	,000	,002	,000	,000	,000	,000	,124	,000		,460
	N	91	92	92	92	92	90	91	92	92	92	84	89	92	89
magany	Pearson Correlation	-,081	,125	,134	-,124	,091	,076	,072	,074	,042	,095	,148	,112	,079	1
	Sig. (2-tailed)	,450	,242	,207	,246	,394	,480	,500	,490	,698	,371	,184	,302	,460	
	N	89	90	90	90	90	88	89	90	89	90	82	87	89	90

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Pearson-féle korreláció: (első vizsgálat:a látogatott netes oldalakkal, a Kiddie Mach eredményeivel és a Cyberbullying Kérdőív faktoraival)

		CBP_CVB	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF	facebook	twitter	myspace	google_plus	tumblr	egyeb_youtube_in stagram_weheartit _gmail_hotmail	mach
CBP_CVB	Pearson Correlation	1	,047	,573**	,388**	,301**	,388**	,095	,242*	-,071	,207*	,191	-,046	,469**
	Sig. (2-tailed)		,659	,000	,000	,004	,000	,367	,019	,498	,048	,067	,664	,000
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
CBP_HI	Pearson Correlation	,047	1	,093	,245*	,375**	,290**	,030	-,069	-,092	-,127	-,137	-,020	-,101
	Sig. (2-tailed)	,659		,381	,019	,000	,005	,777	,519	,387	,232	,196	,855	,364
	N	91	91	90	91	90	91	91	91	91	90	91	90	83
CBP_CF	Pearson Correlation	,573**	,093	1	,300**	,243*	,415**	-,041	,143	,005	,168	,184	,124	,364**
	Sig. (2-tailed)	,000	,381		,004	,020	,000	,700	,173	,962	,112	,079	,240	,001
	N	92	90	92	92	91	92	92	92	92	91	92	91	84
CBV_CVB	Pearson Correlation	,388**	,245*	,300**	1	,651**	,690**	,086	,069	,029	-,043	,107	,065	,235*
	Sig. (2-tailed)	,000	,019	,004		,000	,000	,414	,510	,786	,684	,309	,541	,031
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
CBV_HI	Pearson Correlation	,301**	,375**	,243*	,651**	1	,662**	-,008	,104	,143	,117	,105	-,022	,119
	Sig. (2-tailed)	,004	,000	,020	,000		,000	,940	,326	,175	,268	,317	,834	,281
	N	92	90	91	92	92	92	92	92	92	91	92	91	84
CBV_CF	Pearson Correlation	,388**	,290**	,415**	,690**	,662**	1	,096	,090	,029	,039	,197	,060	,101
	Sig. (2-tailed)	,000	,005	,000	,000	,000		,360	,390	,780	,715	,058	,571	,359
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
facebook	Pearson Correlation	,095	,030	-,041	,086	-,008	,096	1	,113	-,063	,033	,214*	,019	-,006
	Sig. (2-tailed)	,367	,777	,700	,414	,940	,360		,279	,549	,754	,039	,855	,958
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
twitter	Pearson Correlation	,242*	-,069	,143	,069	,104	,090	,113	1	,408**	,214*	,520**	-,067	,191
	Sig. (2-tailed)	,019	,519	,173	,510	,326	,390	,279		,000	,041	,000	,527	,081
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
myspace	Pearson Correlation	-,071	-,092	,005	,029	,143	,029	-,063	,408**	1	,039	,308**	-,119	,103
	Sig. (2-tailed)	,498	,387	,962	,786	,175	,780	,549	,000		,715	,003	,257	,349
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
google_plus	Pearson Correlation	,207*	-,127	,168	-,043	,117	,039	,033	,214*	,039	1	,095	-,042	,203
	Sig. (2-tailed)	,048	,232	,112	,684	,268	,715	,754	,041	,715		,368	,695	,062
	N	92	90	91	92	91	92	92	92	92	92	92	91	85
tumblr	Pearson Correlation	,191	-,137	,184	,107	,105	,197	,214*	,520**	,308**	,095	1	-,072	,094
	Sig. (2-tailed)	,067	,196	,079	,309	,317	,058	,039	,000	,003	,368		,497	,392
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
egyeb_youtube_instagram_wehe artit_gmail_hotmail	Pearson Correlation	-,046	-,020	,124	,065	-,022	,060	,019	-,067	-,119	-,042	-,072	1	,053
	Sig. (2-tailed)	,664	,855	,240	,541	,834	,571	,855	,527	,257	,695	,497		,630
	N	92	90	91	92	91	92	92	92	92	91	92	92	84
mach	Pearson Correlation	,469**	-,101	,364**	,235*	,119	,101	-,006	,191	,103	,203	,094	,053	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,364	,001	,031	,281	,359	,958	,081	,349	,062	,392	,630	
	N	85	83	84	85	84	85	85	85	85	85	85	84	85

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

